

KORKUT ATA TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi
The Journal of International Turkish Language & Literature Research

|| Sayı/Issue 11 (Haziran/June 2023), s. 631-653.
|| Geliş Tarihi-Received: 20.05.2023
|| Kabul Tarihi-Accepted: 19.06.2023
|| Araştırma Makalesi-Research Article
|| ISSN: 2687-5675
|| DOI: 10.51531/korkutataturkiyat.1299724

Yahyâ Âgâh Efendi'ye Ait Bir Namaz Risalesi: Risâle-i Mi'râc-ı Sâlikân

A Prayer Booklet Belonging to Yahyâ Âgâh Efendi: Risâle-i Mi'râc-ı Sâlikân

Büşra KARASU*

Öz

Zenbûriyye şeyhlerinden Yahyâ Âgâh Efendi (Yahyâ Âgâh b. Sâlih İstânbûlî) (ö. 1912), yaşadığı dönemin velut müellifleri arasında yer almaktadır. Daha ziyade tarikat kültürüne dair yazmış olduğu eserlerle bilinen Yahyâ Âgâh Efendi'nin çeşitli konularda kaleme aldığı risaleleri bulunmaktadır. Çalışmamıza konu edindiğimiz *Risâle-i Mi'râc-ı Sâlikân* da onun namaz üzerine yazmış olduğu bir eseridir. *Risâle-i Mi'râc-ı Sâlikân*, namaz ve İslam'ın diğer şartlarının anlatıldığı risale ile güftelerden müteşekkil olan ve Yazmalar'da *Mi'râc-ı Sâlihân* ismiyle kayıtlı mecmuanın ilk risalesidir. Âgâh Efendi, tarikat merasimlerine dair kaleme aldığı *Merâsim-i Usûl-i İkrâr u İlbâs* risalesinin son kısmında yer alan *Nakl-i Risâle-i Mi'râc-ı Sâlikân* notunda, ismini anmak ve bir pasajını nakletmek suretiyle bu eserin varlığından söz etmiştir. Makalemizin konusunu teşkil eden bu risalede de *Merâsim-i Usûl-i İkrâr u İlbâs*'ın son kısmındaki 15 satırlık bu pasaj da dâhil olmak üzere toplam 13 sayfalık bir metin ve ketebe kaydı bulunmaktadır. Çalışmamızda bu noktada *Risâle-i Mi'râc-ı Sâlikân*'ın bahsi geçen mecmuada yer alan yayımlanmamış, tam metni üzerinde durulacaktır. Bu hususta öncelikle *Risâle-i Mi'râc-ı Sâlikân*'ın yer aldığı mecmua hakkında bilgi verilecek, ardından metnin biçim, dil ve muhteva özelliklerinden bahsedilecektir. Sonrasında metinde, namazın Mîrač hadisesine benzetilerek ele alınması hususu incelenecek ve risalenin çeviri yazılı metni sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Klasik Türk edebiyatı, tasavvuf edebiyatı, Yahyâ Âgâh Efendi, Namaz Risalesi, Mevlevî Hasan Nazîf Efendi.

Abstract

Yahyâ Âgâh Efendi (Yahyâ Âgâh b. Salih İstânbûlî) (d. 1912), one of the Zenburiyye sheikhs, is among the prolific authors of the period he lived. Yahyâ Âgâh Efendi, who is mostly known for his works on the cult culture, has treatises on various subjects. The *Risâle-i Mi'râc-ı Sâlikân*, which we take as the subject of our study, is a work he wrote on prayer. *Risâle-i Mi'râc-ı Sâlikân* is the first booklet of the journal, which is composed with epistles and lyrics in which prayer and other conditions of Islam are explained and registered with the name *Mi'râc-ı Sâlihân* in the Manuscripts. Âgâh Efendi mentioned the existence of this work by commemorating his name and quoting a passage in his *Nakl-i Risâle-i Mi'râc-ı Sâlikân* note, which is in the last part of his booklet *Merâsim-i Usûl-i İkrâr u İlbâs*, which he wrote about sect ceremonies. In this booklet, which is the subject of our article, there is a total of 13 pages of

* Dr. Arş. Gör., Bitlis Eren Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, e-posta: bdinc@beu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3147-237X.

text and a ketaba record, including this 15-line passage in the last part of *Merâsim-i Usûl-i İkrâr u İlbâs*. At this point, our study will focus on the unpublished, full text of *Risâle-i Mi'râc-ı Sâlikân* in the aforementioned journal. In this regard, first of all, information will be given about the journal in which *Risale-i Mi'râc-ı Sâlikân* is located, and then the form, language and content features of the text will be mentioned. Afterwards, in the text, the issue of handling the prayer by analogy with the Mirac event will be examined and the translated text of the treatise will be presented.

Key Words: Classical Turkish literature, tasavvuf literature, Yahya Âgâh Efendi, Booklet of Prayer, Mevlevî Nazîf Efendi.

Giriş

Namaz ibadeti Türklerin İslam dinini kabul etmelerinin ardından pek çok dinî metne konu olduğu gibi edebî metinlerde de yerini almıştır. Bu hususta tıpkı naat, miraciyye (Tanyıldız, 2013, s. 527) vb. dinî-tasavvufî konularda yazılmış olan risaleler tertip edildiği gibi namaz üzerine yazılmış risaleler de düzenlenmiştir.¹ Bu metinlerde namaz çok çeşitli yönleriyle incelenmiş, hadislerden yola çıkılarak sembolik anlatımlarla da ele alınmıştır. Bu hususta bahsi geçen niteliklere sahip eser kaleme alan isimlerden biri de yazmış olduğu *Risâle-i Mi'râc-ı Sâlikân* ile Yahyâ Âgâh Efendi'dir.

İstanbullu Miskyağcı Sâlih Efendi'nin oğlu (Yahyâ Âgâh Efendi, 2002, s. 23) olan Yahyâ Âgâh Efendi, Mehmed Sâdık Erzincânî (ö. 1784), (Yazar 2019, s. 232) tarafından Nakşibendiyye ile Kâdirîliğin birleştirilmesi sonucu oluşturulan Zenbûriyye (Tosun, 2018, s. 835) yolunun dervişlerindedir. Tarikatın İstanbul Davutpaşa'daki şubesi Erdi Baba Tekkesi'nde postnişinlik yapmış ve bu görevi sırasında vefat etmiştir. Yaşadığı devir içerisinde *Hezarfen Şeyh* lakabıyla anılan Âgâh Efendi, pek çok hususta meşguliyetleri bulunan çok yönlü bir isimdir.

Yahyâ Âgâh Efendi, Erdi Baba Tekkesi'nde halkı irşada devam ederken aynı zamanda el sanatlarıyla da uğraşmıştır. Tekkesindeki dervişlerin arakiyelerine Kâdirî gülü işlemiş ve hat sanatıyla meşgul olmuştur (Koçu, 1958, s. 245). Aynı zamanda Karagöz Hacivat oyunu da oynamıştır (Yahyâ Âgâh Efendi, 2020, s. 17). Bunun yanı sıra tasavvuf kültürüne dair pek çok eser de kaleme almıştır. Bu noktada Âgâh Efendi'nin yayımlanmış dört eseri bulunmaktadır. Bunlar; *Mecmû'atü'z-Zarâ'if Sandukatü'l-Ma'ârif*², *Usûl-i Mukâbele-i Şerîf*, *Merâsim-i Usûl-i İkrâr u İlbâs*³ ve *Tarikat-nâme-i Sâdikıyye*⁴ dir.

Çalışmamız dâhilinde incelediğimiz *Risâle-i Mi'râc-ı Sâlikân* da Yahyâ Âgâh Efendi'nin namaz hususunda kaleme aldığı bir eserdir. Risale, tasavvufun ibadetler hususundaki yaklaşım ve sembolik anlatımlarını ele alması bakımından önemlidir. Risalede namaz ibadetinin Miraç hadisesine benzetilerek sembolik değerler dünyasında

¹ Bu konuda örnek verilebilecek olan eserler ve çalışmalar şunlardır:

Aksoy, Ö. (2018). "İlhamî Baba Jeyçevî'nin Türkçe Namaz Risalesi: Tuhfetü'l-Musallin ve Zübdetü'l-Haşiin", *ETÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (ETÜSBED)*, C. III S.6, Ekim 2018, Sayfa:169-191; Güven, Ö. (2022). "Millet Kütüphanesi Numara 24/5'te Yer Alan Namaz Konulu Risale Üzerinde Bir Dil İncelemesi" *The Journal of Turkic Language and Literature Surveys (TULLIS)* 2022, 7 (3), Güzel, B. "Eski Anadolu Türkçesi Dönemine Ait Manzum Bir Namaz Risalesi", *Osmanlı Mirası Araştırmaları Dergisi*, 7/17, 2020, s. 23-68, Süer, F. R. (2017). "Sa'dî Efendi'nin Es'ile-i Süfî Ecvibe-i Sa'dî Adlı Namaz Risalesi", *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi* 18, İstanbul 2017, 467-502.

² Yahyâ Âgâh b. Sâlih el-İstânbûlî (Haz. M. Serhan Tayşi - Ülker Aytekin), (2002). *Tarikat Kıyafetlerinde Sembolizm Mecmû'atü'z-Zarâ'if Sandukatü'l-Ma'ârif*. İstanbul: Ocak Yayıncılık.

³ Yahyâ Âgâh b. Sâlih el-İstânbûlî (Haz. Yunus Emre Özer), (2020). *Tarikatlarda Merâsimler -Nakşibendiyye, Kâdirîyye, Zenbûriyye-* İstanbul: İnsan Yayınları.

⁴ Necdet Tosun tarafından eser üzerine bir inceleme yapılmış ve pasajlar yayımlanmıştır.

Tosun, N. (2018). *Nakşibendiyye ile Kâdirîyye Arasında Bir Tarikat: Zenbûriyye'nin Kısa Tarihi. Osmanlı'da İlm-i Tasavvuf*. İstanbul: İsar Yayınları.

ele alınıp bu dille yazılması da onu dil ve edebiyat çalışmaları açısından mühim kılmaktadır.

Yahyâ Âgâh Efendi *Risâle-i Mi'râc-ı Sâlikân'*da "Namaz müminin miracıdır" hadisin den yola çıkarak namaz ibadetinin tasavvufî bir şerhini yapmıştır. Bilindiği üzere tasavvuf kültüründe her zaman ibadetlerin derunî anlamları üzerinde durulmuş ve ibadetlere dair hususlar birtakım sembollerle dile getirilmiştir. Bu bakımdan *Risâle-i Mi'râc-ı Sâlikân'*da da sufilerin namazı vuslat ve miraç olarak değerlendirmeleri meselesi temel alınarak (Türk, 2009, s. 170-175) namaz ibadeti Miraç hadisesi bağlamında açıklanmıştır.

1. Risalenin Yer Aldığı Mecmuanın Özellikleri

Çalışmamıza konu olan risalenin yer aldığı mecmua, kütüphane kataloglarında *Mirâc-ı Sâlikân* ismiyle kaydedilmiş olup esasen yazmanın kapak sayfasında da belirtildiği şekliyle *Mi'râc-ı Sâlikân be-Muktezâyü's-Salâtü Mi'râc-ı'l-Mü'mîn*⁵ ismini taşımaktadır. Yazma eser, Milli Kütüphane Adnan Ötügen İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu'nda 06 Hk 4037 demirbaş numarasıyla kayıtlıdır, 202x132-162x84 mm. ölçülerindedir. Mecmuada sayfaların numaralandırılması hususunda varak değil, sayfa sistemi esas alınmıştır. Mecmua toplam 23 sayfadır. Bazı sayfalarda haşiyeler de mevcuttur. Haşiyelerde açıklamalar bulunduğu gibi bölüm başlığı şeklinde değerlendirilebilecek notlar da yer almaktadır. Bu üslup müellifin diğer eserlerinde de görülmektedir (Cüre, 2020, s. 4). Yazı türü rik'adır. Yazmada söz başları kırmızıdır, mihrabiye çiçek tezhiplidir ve yazılar yeşil çerçeve üzerine oturtulmuştur.⁶

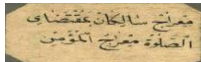
Mecmuada kapaktan sonra bir fihrist ve konu başlıklarının mevcut olduğu sayfalar yer almaktadır. Fihristteki bilgilere göre mecmua şu bölümlerden oluşmaktadır:

- Mü'minin Mi'râc-ı Namâz Olduğudur,
- Edâ-i Namâz-ı Sâlikîn,
- Beyân-ı Gusl-i Sâlikîn Mevzûn Olarak Süleymân Rüşdî Efendi,
- Güfte-i Şerâ'it-i İslâm Mevzûn Fakîr Ömer Efendi,
- Namâz Üzerine Mevzûn Mevlevî Şeyhi Nazîf Dede,
- Beş Vakit Namâz Hakkında Vârid Olan Âyet ve Hadîsler

Yazmada, fihristte belirtilen Süleyman Rüşdî Efendi adına kayıtlı nazım yer almamakta olup yine fihristte son kısımda bulunan Beş Vakit Namâz Hakkında Vârid Olan Âyet ve Hadîsler bölümü Beyân-ı Edâ'i's-Salât-ı Sâlikîn'den sonra gelmektedir. Ayrıca Edâ-i Namâz-ı Sâlikîn başlığıyla verilen metin de mecmua içerisinde Beyân-ı Edâ'i's-Salât-ı Sâlikîn ismiyle kayıtlıdır. Bu durumda mecmuanın içinde yer alan risale ve güfteler ile sayfa numaraları sırasıyla şu şekildedir:

- Mü'minin Mirâc-ı Namaz Olduğudur - 2
- Beyân-ı Edâ'i's-Salât-ı Sâlikîn -14
- Beş Vakit Namâz Hakkında Vârid Olan Âyet ve Hadîsler -16
- Güfte-i Şerâ'it-i İslâm - 18

⁵ Yazmada belirtilen ilgili bölüm şu şekildedir:

⁶<http://www.yazmalar.gov.tr/eser/mirac-i-salihan/78515>

- Güfte-i Câmî'ü's-salât - 19
- Beşiktaş Mevlevihânesi Postnişini Nazîf Efendi - 21

Mecmuada, metinlerin istinsahına dair üç tarih bulunmaktadır. Bunların ilki, *Risâle-i Mi'râc-ı Sâlikân*'ın sonundaki 27 Rebiülevvel 1324, ikincisi *Beyân-ı Edâ'i's-Sâlikân* risalesindeki 1324 ve sonuncusu da Beşiktaş Mevlevihanesi postnişini Mevlevi Hasan Nazîf Efendi'ye ait güftenin sonundaki 27 Rebiülevvel 324, 8 Mayıs Rûmî 322' dir.

Mecmuanın kimin tarafından derlendiğine dair net bir bilgi mevcut değildir. Yalnızca çalışmamıza konu olan *Risâle-i Mi'râc-ı Sâlikân*'ın, Yahyâ Âgâh Efendi'nin halifesi Cemâleddin b. Ali Konya-Aksarâyî tarafından istinsah edildiğine dair ketebe kaydı vardır. Mecmuanın tamamı yazı biçimi ve üslup özelliği bakımlarından aynı kişinin elinden çıkmış bir görünüm arz ettiğinden *Risâle-i Mi'râc-ı Sâlikân* dışındaki risalelerin de Cemâleddin b. Ali Konya-Aksarâyî tarafından yazıldığı yorumu yapılabilir.

Mecmuanın ilk risalesi çalışmaya konu olan *Risâle-i Mi'râc-ı Sâlikân*'dır. Bu risaleden sonra kayıtlı olan ikinci metin, *Beyân-ı Edâ'i's-Salât-ı Sâlikân*'dir. Müellifine dair herhangi bir bilginin yer almadığı bu metinde salıklere namazın huzu ve huşu içerisinde nasıl eda edilebileceği anlatılmaktadır. Bölümde namaz ibadeti öncesindeki hazırlıklar, namaz sırasındaki eylemler ve sonrasında yapılanlar kıyamet gününde yaşanacak hadiselerle benzetilerek açıklanmıştır. Metin, "Namâzı huzû' ve huşû' üzere eylemek oldur ki ezân-ı şerîf okunur ya'nî vakt-i İsrâfil 'Aleyhisselâm ihyâ için âhir nefhada sûr eylediğin fikr eyleye" cümlesiyle başlayıp "*Kâlallâhu Te'âlâ ve'mtâzû'l-yevme eyyühe'l-mücrimûn*⁷ ve namâzını kılup kabûl olur mu olmaz mı deyu korku çekmesi kaydın cennete mi giderim cehenneme mi giderim ola deyü korkusun fikr eyleye ve eger bu ahvâle ri'âyet idebilirse tamam huzû' ve huşû' bulunur. İnşâallâhu Te'âlâ sene 1324" ifadeleriyle son bulmaktadır.

Mecmuanın üçüncü risalesi, *Beş Vakit Namâz Hakkında Vârid Olan Âyet ve Hadîsler* başlığını taşımaktadır. Burada da namaz hakkındaki ayet ve hadisler ile bunların tercüme ve açıklamaları üzerinde durulmuştur. Metin, "*Kâlallâhu Te'âlâ Fesubhânallâhi hîne tumsûne ve hîne tusbehûn velehu'l-hamdu fi's-semâvâti ve'l-arzı ve 'aşıyyen ve hîne tuzhirûn*⁸" cümlesiyle başlamakta ve "Öyle olmamış olsa idi bu te'vîl cümle evliyâyı tekzîb ve Kur'ân ve hadîsi tahrîb kılmış olur. Ne'uzu bi'llâhi te'âlâ min hazâ'l-i'tikâd [...]" sözleriyle bitmektedir.

Mecmuada bu üç mensur bölümden sonra güfteler gelmektedir. Bu güftelerin ilki olan *Güfte-i Şerâ'it-i İslâm*, Fakîr Ömer Efendi adına kayıtlıdır. Burada manzum olarak İslam dininin beş şartı anlatılmıştır. 8 dörtlükten oluşan güftenin ilk ve son dörtlükleri şu şekildedir:

Güfte-i Şerâ'it-i İslâm

İlk Dörtlük: *İslâmın şartın su'âl idersen
İcmâlen şartı bil beşdir efendi
Murâdın îmân öğrenmek ise
Anın da 'addi şeydir efendi*

⁷ "(Allah şöyle der:) 'Ey suçlular! Ayrılın bugün!", Yâsîn Sûresi, 59 ayet. <https://kuran.diyaret.gov.tr/mushaf/kuran-meal-2/yasin-suresi-36/ayet-59/diyaret-isleri-baskanligi-meali-1>

⁸ "Öyle ise akşama girdiğinizde, sabaha kavuştuğunuzda, Allah'ı tespih edin. Göklerde ve yerde hamd O'na mahsustur. Gündüzün sonunda ve öğle vaktine girdiğinizde Allah'ı tespih edin." Rûm Sûresi 17 ve 18. ayetler. <https://kuran.diyaret.gov.tr/mushaf/kuran-meal-2/rum-suresi-30/ayet-17/diyaret-isleri-baskanligi-meali-1>

Son Dörtlük: *Fakîr 'Ömerin bildiği böyle
Noksânı var ise gel togru söyle
Su bulunmaz ise teyemmüm eyle
İki darb bir niyyet üçdür efendi*

Dervîş Ömer Efendi'ye ithaf edilmiş olan ikinci güftede de farz, vacip ve sünnet namazlar konu edilmiştir. 16 beyitten oluşan metnin matla ve makta beyitleri şunlardır:

Güfte-i Câmi's-salât

Matla: *Hey Emîr Efendi şimdi namâz sorarsın
Tur cevâb virem sana şimdi namâz sorarsın*

Makta: *Dervîş 'Ömer ola insân her demde gösterir noksân
Salât-ı vitr bin seksen dahi namâz sorarsın*

Mecmuada kayıtlı olan son güfte de 19. yüzyıl mutasavvıflarından Beşiktaş Mevlevîhânesi Postnişini Hasan Nazîf Efendi'ye aittir. Burada İslam'ın şartları anlatılmış ve metin, tarih kaydıyla son bulmuştur. Mevlevî Hasan Nazîf Efendi adına kaydedilmiş olan bu manzum parça, şairin yayımlanmış olan divançesinde yer almamaktadır (Kahramanoğlu, 2005). 15 beyitten müteşekkil güfthenin matla ve makta beyitleri şunlardır:

Beşiktaş Mevlevîhânesi Postnişini Nazîf Efendi

Matla: *Altı beş dört üç iki bir on iki
Her kim bunu fehm iderse oldur gâyet zeki*

Makta: *İftitâh tekbîrini kâ'im turup eyle sücûd
Hem kırâ'at hem rûkû'dur son teşehhüdde ku'ûd*

Mecmuada bu kayıtlardan sora yedi boş sayfa bulunmaktadır.

2. Risâle-i Mi'râc-ı Sâlikân'ın Biçim, Dil ve Muhteva Özellikleri

Risâle-i Mi'râc-ı Sâlikân, H. 27 Rebiülevvel 1324/M. 21 Mayıs 1906 tarihinde Yahyâ Âgâh Efendi'nin halifesi Cemâleddin b. Ali Konya-Aksarâyî tarafından istinsah edilmiştir. Buna dair risalenin sonunda "Mürşidim Yahyâ Âgâh İslâmbolî Hazretlerinden ahz şode" ve "Harrerehu'l-fakîr Cemâleddîn bin 'Ali Konya-Aksarâyî be-tarîkat-i Nakşibendiyyî'l-Kâdirî bende-i dergâh-ı Erdi Baba kurb-i Haseki 'an Âsitâne-i 'aleyhi gafarullâhu'z-zünûbehu" notları yer almaktadır.⁹

20. yüzyılda kaleme alınan risale, dil hususiyetleri bakımından bu dönem metinlerinin özelliklerini taşımaktadır. Dili ağır değildir, açık ve anlaşılır bir üslupla yazılmıştır. Muhteva gereği dinî terminolojiye yer verilen risalede didaktik bir üslup hâkimdir.

Risâle-i Mi'râc-ı Sâlikân, "Namaz müminin miracıdır" hadisinden yola çıkılarak yapılmış tasavvufî şerh niteliğindeki bir namaz risalesidir. Bu kısımda namazın hususiyetleri, gereklilikleri ve mümin kulun hayatındaki yeri üzerinde durulmuştur.

Yahyâ Âgâh Efendi, metnin genelinde namaz ibadetini, Hz. Peygamber'in Miraç hadisesine teşbih etmek suretiyle sembolik değeri olan benzetmeler ile anlatmıştır.

Metinde ilk olarak "Namaz müminin miracıdır" hadisi yer almış, ardından Hz. Peygamber'in Miraç mucizesinin hem cismen hem de ruhen yaşandığı belirtilmiştir. Sonrasında aşama aşama namaz ibadetinin öncesinde, sırasında ve sonrasında yerine getirilmesi gerekli olanlar Miraç'ta Hz. Peygamber'in yaşadıklarına benzetilerek anlatılmıştır.

3. Risâle-i Mi'râc-ı Sâlikân'da Namazın Sembolik Unsurlarla Anlatımı

Didaktik ve alegorik anlatımın ağır bastığı *Risâle-i Mi'râc-ı Sâlikân*'da sembolik dil tasavvufî nazariye bağlamında değerlendirilerek okuyucuya sunulmuştur. Burada Miraç'ın ruhanî ve cismanî bir yolculuk olduğu ve namazın da Miraç hüviyetinde olduğunun altı çizilmiştir.

Tablo 1. Risâle-i Mi'râc-ı Sâlikân'da Namazın ve Namaz Öncesinde, Sonrasında ve Sırasında Yaşanan Hadiselerin Sembolik İfadelerini Gösteren Tablo

	Namaz Öncesinde, Sonrasında ve Sırasında Yaşanan Hadiseler	Miraç Öncesinde, Sonrasında ve Sırasında Yaşanan Hadiseler	Sembolik İfadesi
1	Namaz İbadeti	Miraç, Hz. Peygamber'in ruhanî ve cismanî yolculuğudur.	Namaz mümin kulun ruhanî ve cismanî miracıdır.
2	Namaz Öncesi Abdest Almak - Zahiren Temizlenmek	Hz. Peygamber, Miraç'a çıkmadan önce zahiren temizlenmek üzere Kevser suyu ile abdest almıştır.	Hz. Peygamber gibi mümin kul da namaza başlamadan önce zahiren temizlenmek üzere abdest alır. Bu su, manevi bir niteliğe sahiptir.
3	Batınen Temizlenmek	Hz. Peygamber Miraç'a çıkmadan önce biri havf biri de recâ ibriklerinden akan sular ile abdest alarak batınen temizlenmiştir.	Mümin kul da batınen temizlenmek için havf ve recâ üzere bulunmalıdır.
4	Namaz Kılınacak Mahalle Varmak	Hz. Peygamber Burak isimli bineğiyle Miraç'a çıkmıştır.	Mümin kul bir kanadı şevk ve bir kanadı da zevk olan muhabbet Burak'ıyla namaz kılacağı yere gider.
5	Kibleye Yönelmek	Hz. Peygamber Miraç'a doğru yönelmiştir.	Kibleye dönen kul, manen Miraç'a doğru yönelmiş olur.

6	İftitah Tekbiri (Ellerini Kaldırmak)	Hız. Peygamber dünyalık her şeyi bırakarak Miraç'a yükselmiştir.	Namaz kılan kul, iftitah tekberi ile masıvayı terk etmiş olur.
7	Ellerini Bağlamak	Hız. Peygamber Miraç sırasında vesveseleri engellemiştir.	Namaz kılan kul, ellerini bağlayarak âlem-i süflî ve ulvîde bulunan vesveseleri engeller.
8	Ayağı Seccade Üstünde Sıkıca Tutmak	Hız. Peygamber mübarek ayağını Beytü'l-makdis'ten kaldırıp Miraç'a koymuştur.	Mümin, namaz sırasında hürmet ayağını sena miracına koyar. Burada <i>mirac-ı sena</i> , seccadedir.
9	Kıyam ve Kıyamda Eüzü Okumak	Hız. Peygamber, nefis ve şeytanın taarruzundan kurtulmak için mübarek kademini yedi kat semaya koymuş ve orada durmuştur.	Mümin önce himmet ayağını maarif asumanına koyar, orada durur. Daha sonra nefis ve şeytanın vesveselerinden kurtulmak için besmele çeker.
10	Kıraat	Hız. Peygamber ve tüm canlılar Allah'ı tespih etmiştir.	Namaza Sübhaneke ile başlanması, Hakk'ı tespih etmenin sembolüdür.
11	Namaz Sırasında Mümin Kulun Cennete Erişmesi	Hız. Peygamber Miraç sırasında cennete erişmiş ve cennet kapılarını anahtarlar ile açıp oraya dâhil olmuştur.	Mümin kulun namaz sırasında sübhaneleden sonra okuduğu Fatıha Suresi'nin her cümlesi, tasavvufî bir makam ile birlikte cennet kapılarını açan anahtarlardır.
12	Zammı Sûre Okumak	Hız. Peygamber Miraç sırasında cennet bahçelerinde gezmiştir.	Mümin kul, namaz sırasında zammı sure okuyarak cennet bahçelerinde dolaşır.
13	Rükû	Hız. Peygamber Miraç'ta tecelliye mazhar olmuştur.	Namaz kılan mümin, rükû esnasında fiilî tecelliye mazhar olur (<i>Tecellî-i fi'li</i>).
14	Sücûd	Hız. Peygamber Miraç'ta tecelliye mazhar olmuştur.	Secde esnasında Allah'ın sıfatlarının ve zatının tecellisi mümin kula keşfolur (<i>Tecellî-i sıfât ve tecellî-i zât</i>).
15	Kâde-i Âhire, Tahiyat ve Salli-Barik Dualarını	Hız. Peygamber Miraç'ta iken <i>makâm-ı denâfetedennâ</i> ve <i>mekân-ı kâbe kavseyn ev ednâda</i>	Namaz kılan kimse bu makama erişip bu mekânda bulunmak için

	Okumak	Tahiyyat duasını okumuştur.	Tahiyyat ve Salli Barik dualarını okur.
16	Selam Vermek	Hiz. Peygamber Miraç'tan indikten sonra önce meleklerle, sonra da ashabına selam vermiştir.	Namaz kılan kimse, namazın sonunda Miraç'tan iner gibi önce sağa, sonra sola selam verir.
17	Dua	Hiz. Peygamber Miraç'ta iken ümmetine dua etmiştir.	Namaz kılan kimse, namaz sonrasında Hiz. Peygamber'in Miraç'ta dua ettiği gibi dua eder.

- **Namaz, Mirac-ı Rûhânî ve Cismânîdir**

Miraç hadisesi nasıl Hiz. Peygamber'in bedenlen ve ruhen yaptığı bir yolculuk ise namaz da kulun hem ruhen hem de bedenlen çıktığı ilahi bir yolculuktur. Namazın esas amacı, kulu bu manevi yolculuğa çıkarmaktır. İki rekâtlık bir namazda Miraç'ta yaşanan hal hâsıl olur. Namazın ilk rekâtı cismanî miraç ve ikinci rekâtı da ruhanî miraçtır.

- **Namaz Öncesi Abdest Almak - Zahiren Temizlenmek/Kevser Suyu-Abdest Suyu**

Mümin, namaz kılmadan önce Hiz. Peygamber'in Miraç'a çıkmadan önce yaptığı şekliyle abdest alarak zahiri ve batınını temizlemeli, âb-ı mutlak ile abdest almalıdır. Burada âb-ı mutlak ifadesi ile mutlak zat olan Hakk'ın varlığına işaret edilmekle abdestin manevi boyutu dile getirilmiştir. Ayrıca tasavvufta âbın anlamlarından birinin de ilahi feyiz ve marifet (Uludağ, 2012, s. 17) olduğu düşünülecek olursa âb-ı mutlak ile abdest alan kul, ilahi feyze mazhar olan kimseyi tarif etmektedir.

Hiz. Peygamber, Miraç'a çıkmadan önce zahiren sonra da batınen abdest alarak temizlenmiştir. Cebrail ona Rıdvan'ın, içlerini Cennet'ten aldığı Kevser suyuyla doldurduğu iki yakut ibrik ve dört köşeli zümrüt bir leğen getirmiştir.

- **Batınen Temizlenmek**

Mümin, batınen temizlenmek istediğinde Cebrail ona Hiz. Peygamber'e cennetten getirdiği Kevser suyundan verir. Bu suyun konulduğu iki ibrikten biri havf, biri de recadır. Bu kavramlar, muhabbetle birlikte tasavvufun üç temel unsurudur (Gökcan, 2016, s. 174), daima birlikte ve dengeli olması gereken iki durum olup kulun daimi surette korku ile ümit arasında yaşamasını tanımlar. Hiz. Peygamber'in abdest aldığı zümrütten dört köşeli leğenin de ilk köşesi âlem-i ef'âl, ikinci köşesi âlem-i sıfât, üçüncü köşesi âlem-i esmâ ve dördüncü köşesi de âlem-i zâtır. Her köşe ayrı bir cevherle süslenmiştir. Bu cevherler âlem-i ef'âl için tevhit, âlem-i sıfât için vahdaniyet, âlem-i esmâ için ehadiyyet ve âlem-i zât için gayb-ı hüviyettir. Manevi olarak buradan abdest alan yani feyiz alan mümin, batınen temizlenmiş olur ve namaza hazır hale gelir. Burada tevhit, vahdaniyet, ehadiyyet ve gayb-ı hüviyet cevherleriyle süslü olup âlem-i ef'âl, âlem-i sıfât, âlem-i esmâ ve âlem-i zât köşelerinden oluşan leğenden abdest almak, Hakk'ın varlığının birliğine iman etmek ve bu şekilde ef'âl, sıfat, esma ve zat âlemlerine vasıl olmayı ifade eder.

- **Burak ile Kudüs'e Gitmek/Burak-ı Muhabbetle Namaz Kılınacak Yere Gitmek**

H. Peygamber, Miraç'a Burak adlı bineğiyle çıkmıştır. Mümin de namaz kılacağı yere bir kanadı zevk bir kanadı da şevk olan muhabbet Burak'ıyla gider. Burada Yahyâ Âgâh Efendi mümin kulun manevi anlamda zevk ve şevk içerisinde namaz kılmasını ve namaz kıldığı yerin de Kudüs gibi olacağını bu ifadelerle açıklamıştır. Burada Burak'ın iki kanadından biri olan zevk (Cebecioğlu, 2014, s. 544), manevi anlamda alınan hazzı tanımlarken, şevk de gönlün Hakk'a kavuşma arzusudur (Uludağ, 2012, s. 333). Muhabbet de Allah'a olan aşkı tanımlamaktadır. Bunlardan hareketle metinde, namaz kılan mümin kulun zevk ve şevk içerisinde Allah'ın sevgisine nail olduğu söylendiği yorumu yapılabilir.

- **Kibleye Yönelmek**

Muhabbet Burak'ıyla namaz yerine gelen yani Allah aşkıyla namaza duran kimse, derûn-ı dil ve can u gönülden namaza başlamak üzere kibleye yönelmelidir.

- **İftitâh Tekbiri/Ellerini Kaldırmak**

Namaza niyet eden mümin, dünyalık her şeyi elinin tersiyle itip geride bırakmalıdır. İftitâh tekbirinde ellerin adığı şeklin sebebi budur. Ellerin kaldırılarak namaza başlanması masivayı terk etmektir. Yani gönülden Allah dışında kalan her şeyin sevgisini silmektir.

- **Ellerini Bağlamak**

Namaz sırasında tekbir getirdikten sonra ellerini bağlayan kul, âlem-i süflîyi yani dünya hayatında ve âlem-i ulvîde yani ruhlar âleminde (Kubbealtı Lugati) bulunan şeytani ve nefsanî vesveselerin kendisine tasallut olmasını engellemiş olur. Burada Allah dışında kalan her şeyin esasında vesvese kaynağı olabileceği, ulvî ve süflî tüm âlemlerin zikredilmesi suretiyle belirtilmiştir.

- **Ayağı Seccade Üstünde Sıkıca Tutmak/Ayağını Seccadede Berk Etmek**

H. Peygamber'in mübarek ayağını Beytü'l-makdis'ten kaldırıp Miraç'a koyması gibi mümin de iftitâh tekbirinden sonra hürmet ayağını sena Miraç'ına koymalıdır. Burada müminin seccade üzerinde durması, H. Peygamber'in bedenen miraca çıkması ve ayağını o yöne doğru atması ile benzer görülmüştür. Bu benzetmede müminin ayağı himmet ayağı (kadem-i himmet), seccade de sena miracı (mirac-ı senâ) olarak ifade edilmiştir.

- **Kıyam ve Kıyamda Euzü Okumak**

Namaz kılan mümin, H. Peygamber'in kendini nefis ve lanetlenmiş şeytanın taarruzundan muhafaza etmek için mübarek kademini yedi kat semaya koyması gibi himmet ayağını maarif asumanına koyar ve yedi tabakada bulunan nefsin aldatmaları ve şeytanın vesveselerinden kurtulmak için besmele çeker. Sonra da H. Peygamber gibi semanın tabakalarından geçip cennete erişir. Cennet kapılarını anahtarlar ile açıp oraya dâhil olur. Bu ifadelerde namaz kılan kimsenin himmet ayağını maarif asumanına koyması, onun manevi bir güç ve hal ile marifete yani ilahî sır ve bilgilere mazhar olmasıdır. Bu sırra erişen kul, cennete nail olacaktır.

- **Kıraat**

Yaratılan her canlının Allah'ı tespih etmesi gibi namaza da sübhaneke ile başlanır. Bu duayla namaza başlayan mümin, diğer canlılar gibi Allah'ı zikir ve tespih etmiş olur.

• Cennet Kapılarının Anahtarları

“Klasik Türk şiirinde karşılaşılan örneklerden hareketle cennetin sayısının sekiz olduğu görülmektedir. Bir beyitte cennetin kapısının sekiz olduğu ki bu sekiz kapı aynı zamanda sekiz cennete karşılık gelmektedir-görülmektedir.” (Nazik, 2015, s. 149). Bu sekiz cennet, Dârü'l-Celâl, Dârü's-Selâm, Cennetü'l-Me'vâ, Cennetü'l-Huld, Cennetü'n-Naîm, Cennetü'l-Firdevs, Cennetü'l-Karâr ve Cennetü'l-Adn'dir (Şentürk, 2017, s. 388). *Risâle-i Mi'râc-ı Sâlikân*'da da cennet tasavvuru bu minval üzere çizilmiştir. Metinde müminin sekiz anahtarla sekiz cennetin kapısını açtığı söylenmiştir. Bu sekiz anahtar, Fatiha suresinin ayetleri ile açılır. Namaz kılarken Sübhaneke'den sonra Fatiha okunması müminin cennet kapılarını tek tek açmasıdır. Burada kapalı nesneyi açmak” (Okyanus Lugati) manasına gelen feth kelimesinden türemiş olan ve Kur'ân-ı Kerim'in ilk suresi ve önsözü niteliğindeki (Işık, 1995, s. 252) Fatiha Suresi,¹⁰ cennet kapılarını açan bir sembol olarak değerlendirilmiştir.

Burada zikredilen kapılar, anahtarlar ve onları açan sözler şunlardır:

1. Birinci kapının anahtarı *marifettir*. Tahkikî iman ile açılır.
2. İkinci kapının anahtarı *zikirdir*. Besmele ile açılır.
3. Üçüncü kapının anahtarı *şükürdür*. *Elhamdülillâh* ile açılır.
4. Dördüncü kapının anahtarı *recâdır*. *Er-rahmânirrahîm*¹¹ ile açılır.
5. Beşinci kapının anahtarı *havftır*. *Mâliki yeomi'd-dîn*¹² ile açılır.
6. Altıncı kapının anahtarı *ihlastır*. *İyyâkena'budu ve iyyâke nestâin*¹³ ile açılır.
7. Yedinci kapının anahtarı *tazarru* ve *duadır*. *İhdinassırâte'l-müstakîn*¹⁴ ile açılır.
8. Sekizinci kapının anahtarı *iktidardır*. *Sırâtellezîne enamte aleyhim gayri'l-ma'dûbi aleyhim vele'd-dallîn*¹⁵ ile açılır.

Buradaki bilgilere göre cennetin ilk kapısı marifet anahtarı ile açılacaktır, o da tahkiki iman ile mümkündür. Yani marifet sahibi olarak cennete girmenin ön koşulu, insanın düşünme ve araştırma eylemine dayalı iman (Ünverdi, 2012, s. 60) olan tahkiki imana sahip olmasıdır. Cennetin ikinci kapısının anahtarı olan zikir ise Rahman ve Rahim olan Allah'ın anılmasıyla yani besmele ile açılır. Cennetin üçüncü kapısının anahtarı ise şükürdür ve Allah'a hamdedilerek açılır. Sözlük anlamı ummak ve ümit etmek (Okyanus Lugati) olan *recâ* dinî ve tasavvufî istilâh olarak “Allah'ın rıza, rahmet, nimet ve sevabını umması; azap, gazap, lanet ve cezasından uzak olmayı, af ve mağfiretine mazhar olmayı arzu etmesidir” (Dinî Kavramlar Sözlüğü, s. 547). *Risâle-i Mi'râc-ı Sâlikân*'da recanın muhtevasına paralel olarak onun Allah'ın Rahman ve Rahim adının anılmasıyla açılacağı dile getirilmiştir. Korkmak manasındaki (Okyanus Lugati) *havf*, dinî-tasavvufî literatürde yasaklanan şeylerden ve günahlardan utanmak (Cebecioğlu, 2014, s. 199) demektir. Burada *havf* kavramı ile Allah'ın din gününün sahibi oluşu aynı bağlam içerisinde kullanılmıştır. Riyasız ve samimi bir şekilde Allah'a inanmayı tanımlayan *ihlas*,

¹⁰“Bismillahirrahmânirrahîm. Hamd, Âlemlerin Rabbi, Rahmân, Rahîm, hesap ve ceza gününün (ahiret gününün) maliki Allah'a mahsustur. (Allahım!) Yalnız sana ibadet ederiz ve yalnız senden yardım dileriz. Bizi doğru yola, kendilerine nimet verdiklerinin yoluna ilet; gazaba uğrayanlarınkine ve sapıklarınkine değil.” Fatiha Sûresi.

<https://kuran.diyaret.gov.tr/mushaf/kuran-meal-2/fatiha-suresi-1/ayet-1/diyaret-isleri-baskanligi-meali-1>

¹¹ O, Rahman ve Rahim'dir.

¹² Din gününün sahibidir.

¹³ Yalnız sana ibadet eder ve yalnız senden yardım dileriz.

¹⁴ Bizi doğru yola ilet.

¹⁵ ...kendilerine nimet verdiklerinin yoluna ilet; gazaba uğrayanlarınkine ve sapıklarınkine değil.

cennetin altıncı kapısının anahtarıdır ve Fatiha Suresi'nin "Yalnız sana ibadet eder ve yalnız senden yardım dileriz" manasında olan ve Allah'a karşı samimi Müslümanlığı ifade eden ayeti ile açılmaktadır. Fatiha Suresi'nde Allah'ın insanları doğru yola iletmesi için duada bulunulan ayeti cennetin yedinci kapısı olan tazarru ve duanın açılmasında kullanılmaktadır. Burada suredeki dua cümlesi ile kapının tazarru ve dua ismini taşıması birbiriyle ilintili olarak kullanılmıştır. İktidar; güç, kuvvet ve gücü yetmek (Ahterî Mustafa, 2017, s. 89) manasındadır. Metinde sekizinci kapının anahtarının iktidar olduğu, onun da Fatiha Suresi'nin son kısmında yer alan ve "... kendilerine nimet verdiklerinin yoluna ilet; gazaba uğrayanlarınkine ve sapıklarınkine değil" mealindeki ayeti ile açılacağı dile getirilmiştir. Burada Allah'ın kudretinin her şeye yeteceğinin altı çizilmiştir.

- **Namazda Zammı Süre Okumak**

Zammı sure okumak, namazda Fatiha'dan sonra bir sure veya üç ayet ya da kısa bir sure okumaktır, namazın gerekliliklerindedir. Metinde namaz sırasında zammı sure okumak cennet bahçelerinde gezinmek olarak tarif edilmiş, bu durum Hz. Peygamber'in miraçta iken cenneti seyretmesi ile bağdaştırılarak açıklanmıştır. Burada ayrıca Hz. Peygamber hakkında söylenen, "Lakin cinânın hiçbir nesnesine meyl idüp anı seyrinden alıkomadı" ifadesi ile Necm Süresi'nin "Göz ne kaydı ne de hedefinden şaşı" anlamındaki 17. ayetine¹⁶ telmihte bulunulmuştur.

- **Rükû/Rükûa Varmak**

Namazda rükûa varmak müminin sırtını iki kat edip Hakk'a yönelmesidir. Burada *Sübhane Rabbiye'l-azîm* denir ki bu da "Büyük olan Rabbimiz her türlü noksandan uzaktır" demektir. Rükû, tecelli-î fi'lîdir. Kul burada fiilen bir tecelliye mazhar olur. Rükûdan sonra yine kıyama durulur ve *semiyallâhu limen hamide* denir, bu da nimete şükretmektir.

- **Sücûd**

Rükûdan secdeye varıldığında tecelli-i sıfât nazil olur. Bu, Hakk'ın kula rahmetiyle nazar etmesidir (nazar-ı rahmet). Baş secdeden kaldırıldığında ise tecelli-i zât varit olur. Bu merteye de salıkların yüce makamıdır (Uludağ, 2012, s. 346). İkinci secde için baş kaldırıldığı anda sırlar kula aşikâr olur. Burada tecelli-i sıfat ve tecelli-i zat kavramlarının ifade edilmesi yoluyla secde ile Allah'ın kudret ve sırlarını tanımlayan (Lehçediz) tecelli arasında ilişki kurulmuştur.

- **Kâde-i Âhire ve Tahiyat Duasını Okumak**

Hz. Peygamber Miraç'ta iken makâm-ı denâfetedennâ ve mekân-ı kâbe kavseyn ev ednâda¹⁷ tahiyat duasını okumuş ve Allah da onu selamlamıştır. Bu sebeple namaz kılan kimse de son oturuşta Tahiyatı okur ve ardından selam verir.

Makâm-ı denâfetedennâ ve mekân-ı kâbe kavseyn ev ednâ ifadelerinde Hz. Peygamber'in makamı ve mekânı olarak işaret edilen *denâfetedennâ* ve *kâbe kavseyn ev ednâ* Necm Süresi'nin 8 ve 9. ayetlerinden iktibas edilmiştir. Tasavvufî ve işârî tefsirlerde itibar edilen bir yoruma göre ayetlerde yer alan yaklaşma olayı Miraç'ta Allah ile peygamberi

¹⁶ "Göz ne kaydı ne de hedefinden şaşı." Necm Süresi, 17. ayet.

<https://kuran.diyaret.gov.tr/mushaf/kuran-meal-2/necm-suresi-53/ayet-1/kuran-yolu-meali-5>

¹⁷ "Sonra (ona) yaklaştı derken sarkıp daha da yakın oldu. (Peygambere olan mesafesi) iki yay aralığı kadar, yahut daha az oldu. Böylece Allah kuluna vahyedeceğini vahyetti." Necm Süresi 8 ve 9. ayetler.

<https://kuran.diyaret.gov.tr/mushaf/kuran-meal-2/necm-suresi-53/ayet-1/diyaret-isleri-baskanligi-meali-1>

arasında gerçekleşmiştir.¹⁸ Metinde de bu yoruma itibar edildiği, bu sebeple Hz. Peygamber'in Miraç'taki mekân ve makamının bunlar olduğu dile getirilmiştir.

Metinde kâde-i âhirede önce Tahiyat, ardından da Salli Barik dualarının okunması, namaz kılan kişiye biri tarafından soru sorulması ve onun da bunları yanıtlaması şeklinde anlatılmıştır.

- **Selam Vermek**

Hz. Peygamber, Miraç'tan indikten sonra ilk olarak meleklerle sonra da ashabına selam vermiştir. Namaz kılan kimse de namazın son kısmında önce meleklerin olduğu sağ tarafına, ardından da sol tarafına selam verir ve böylece namazını tamamlar. Namaz sonunda müminin sağına ve soluna selam vermesi, Hz. Peygamber'in Miraç sonrası verdiği selama benzetilmiştir.

- **Dua**

Hz. Peygamber Miraç'ta iken ümmeti için dua etmiştir. Namaz kılan kimse de onun gibi namaz sonunda dua etmeli, Allah'a niyazda bulunmalıdır.

Sonuç

Ankara Millî Kütüphane Adnan Ötügen İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu'nda 06 Hk 4037 demirbaş numarasıyla ve *Risâle-i Mi'râc-ı Sâlikân* ismiyle kayıtlı bir mecmua içerisinde yer alan *Risâle-i Mi'râc-ı Sâlikân*, Yahyâ Âgâh Efendi'ye ait bir namaz risalesidir. Metin, "Namaz müminin miracıdır" hadisinin tasavvufî bir şerhi niteliğindedir. Burada namaz ibadeti Miraç hadisesiyle bağdaştırılarak metaforik bir dille anlatılmıştır. Metinde namaz ibadetinin öncesindeki hazırlıklar ile namaz sırası ve sonrasında yapılanlar aher aşaması ile Hz. Peygamber'in Miraç'ta yaşadığı olaylara benzetilmiştir. Muhteva bakımından İslam dini ve akidelerine ait hususları barındıran risalede didaktik bir anlatım hâkimdir. Metin, döneminin dil hususiyetlerine bağlı olarak sade, açık ve anlaşılır bir dille kaleme alınmıştır.

Çalışmamızda, *Risâle-i Mi'râc-ı Sâlikân*'ın Yahyâ Âgâh Efendi'nin yayımlanmış eserleri arasında bulunmayan tam şeklinin çeviri yazılı metni verilmiştir. Bunun yanı sıra metinde "Namaz müminin miracıdır" hadisinden yola çıkılarak yapılan ve namazın sembolik ifadelerle ele alınış biçimi üzerinde durulmuştur. Bu yolla 20. yüzyılda yaşamış önemli mutasavvıf ve mütefekkirlerden biri olup aynı zamanda metin neşrine de son derece ehemmiyet veren bir isim olan Yahyâ Âgâh Efendi'nin dinî-tasavvufî Türk edebiyatı açısından önem taşıyan ve namaz ibadetini Miraç hadisesi bağlamında ele aldığı namaz risalesi gün yüzüne çıkarılmıştır.

Metin¹⁹

[2] Hû

Mi'râc-ı Sâlikân-ı Mesâlik Be-Muktezâyü's-Salâtü Mi'râc-ı'l-Mü'min

¹⁸ Diyanet İşleri Başkanlığı Kur'an-ı Kerim Portalı Tefsir Bölümü: <https://kuran.diyanet.gov.tr/tefsir/Necm-suresi/4789/5-18-ayet-tefsiri>.

¹⁹ Risale, döneminin imla özellikleri göz önünde bulundurularak okunmuş, Latin harflerine aktarım aşamasında transkripsiyon alfabesi kullanılmamış, yalnızca uzunluklar ile ayn ve hemze işaretleri gösterilmiştir. Metinde okunamayan yerler [...] şeklinde belirtilirken eklenen kısımlar da yine köşeli parantez içerisinde yer almıştır. Haşiyede yer alan bilgiler de parantez içerisinde gösterilmiştir. Bu kısımlarda açıklamalar mevcut olduğu gibi konuya giriş niteliğinde olan başlıklar da yer almaktadır. Metinde başlık olarak verilen kısımlar parantez içine yazıldıktan sonra yeni bir paragraf yapılmıştır.

Bismillâhirrahmânirrahîm

İmdi ey dervîş bu salât bir mi'râcdır ki gerek 'avâm ve gerek havâsı cümlesi bu tarîkatden ve her birisi be-hasbe'l-isti'dâd ve kâbiliyyet bu yoldan zirve-i ihtisâsa irişürler. Nitekim Hazret-i Server-i Kâ'inât 'aleyhi efzali's-salâvât buyurmuşdur *ve ce'altu kurretu 'aynin fi's-salât*²⁰ ve imâmü'l-e'imme ve kâşifü'l-gumme hüccetü'l-Hak 'ale'l-Hallâk Fahreddîn Râzî *Tefsîr-i Kebîr*'inde böyle takdîr buyurur ki çün Hâce-i 'Âlem Sallallâhu 'Aleyhi ve Sellem Şeb-i Mi'râc'da Cenâb-ı Hazret-i İlâhî'den mürâca'at itmek diledikde Bârî Te'âlâya münâcât ve niyâz eyledi ve eyitdi ki "Yâ Râhimü'l-fukarâi ve'l-mesâkin ben kulun ki bu gice bu devlet-i sa'âdetle müşerref oldum. Yâ İlâhî bu devletden ümmetimin dahi nasîbi var mıdır" didikde Hazret-i Cenâb-ı 'İzzet'den hitâb olup buyurdu ki "Ey habîbim Muhammed ümmetinin mi'râcları beş vakit namâzı cemâ'atle edâ eylemekdir. Pes imdi benim rûhum vaktâ ki Hazret-i Server-i Kâ'inât 'aleyhi efzalü's-salavât ol 'âlemden bu 'âleme tenezzül [3] buyurdu. Ashâb-ı Kirâm ve Ahbâb-ı 'İzâma "Salât mü'minin mi'râcdır" deyü buyurdu. Nitekim yine İmâm Fahreddîn Râzî buyurur: "Namâz mi'râc-ı rûhânî ve cismâniyeyi câmi'dir. Zîrâ ki salâtın hem [...] müte'allik olan ezkâra iştimalî vardır." Pes dinle imdi ey 'azîz bu Mi'râc-ı şerîfin tafsîli budur ki kaçan Server-i 'Âlem Sallallâhu 'Aleyhi ve Sellem ol sefer-i mübâreke'azm eyledi. Ya'nî 'azîmete kâsd eyledi. Evvelâ tahârete (tahâret-i beden ü sevb) mübâderet eyledi. Zîrâ makâm-ı akdesse bî-tahâret duhûlü müyesser değildir. Pes öyle olsa Hazret-i Cebrâ'îl bâ-emr-i Hazret-i Rabb-i Celîl ol Hazret-i bâ-'izzete vüzu' için cennetde olan âb-ı Kevser'den su getürdi. Ol dahi böyle vâki' oldu ki Cebrâ'îl 'aleyhisselâm bevâb-ı behîşt olan Rıdvâna emr eyledi ki cennetden iki dâne yâkût ibrik alup anları havz-ı Kevser'den pür idüp ve bir zümrudden çâr kûşe leğen getüre. Rıdvân dahi emr-i 'âlî mücibince ol ibrikleri Kevser'le pür idüp getürdi. Huzûr-ı Hazret'e mâ'an geldi. Pes imdi ey 'azîz Hâce-i 'Âlem Sallallahu 'Aleyhi ve Sellem vuzû' eyledi (su ile abdest alup zâhirini pâk itmek). Ba'de-zân 'urûca şürû' itdi. Kezâlik bende-i mü'min dahi kaçan ki dilese mi'râc için kadem niyâzı dergâh-ı bî-niyâza okuya. Evvelâ ana lâzımdır ki zâhirini âb-ı mutlak ile pâk eyleye [4] Nitekim zâhir-i şer'de beyân olunmuşdur ve çünki zâhirini pâk eyledi lâzımdır ki bâtnını zihî pâk eyleye.

(Abdest ile bâtnını pâk itmek) Pes imdi ey dervîş kaçan ki ol mü'min bâtnını pâk itmege kâsd eyleye Cenâb-ı 'İzzet-i celle celâle dahi tevfikini ol bende-i mü'mine refik eyleyüp ve rıdvân-ı ilâhî celle ve 'alâ iki ibrik ki biri havf ve biri recâdur. Kevser-i îmân u âb-ı 'irfânla pür idüp ol mü'min-i musallîye getürür ve ol dört kûşe leğen ki bir kûşesi 'âlem-i ef'âl ve ikinci kûşesi 'âlem-i sıfât ve üçüncü kûşesi 'âlem-i esmâ ve dördüncü kûşesi 'âlem-i zâtdır ve her kûşesi bir cevher-i mahsûsla mücevherdir. Meşelâ 'âlem-i ef'âl cevher-i tevhd ile ve 'âlem-i sıfât cevher-i vahdâniyet ile ve 'âlem-i esmâ' cevher-i ehadiyyet ile ve 'âlem-i zât gayb-ı hüviyyet ile mücevher olup ve ol mü'min-i musallîye îsâl olunur ve çünki ol mü'min-i musallînin zâhir [ü] bâtnı pâk olmak müyesser oldu. Hemân ol hinde Burak-ı muhabbet hulûsla ve meveddetle tezyîn olunup musallînin önüne çekerler ve ol Burak'ın iki kanadı vardır. Biri zevk ve biri şevkdir.

(Zevk u şevkle namâz mahalline varmak) Pes imdi ol mü'min-i musallî ol Burak'a binüp ol kademinde kevneynden geçüp göz yumup açınca beyt-i makdise varup derûn-ı dilden ve cân (u) gönülden *İnnî veccehtu vecchiye lillezî fetare 's-semâvâti ve'l-arda*²¹ [5] nidâsını ider.²²

²⁰ "...Namaz gözümün nuru kılındı." (N3392 Nesâî, İşratü'n-nisâ", 1)

[https://hadislerleislam.diyaret.gov.tr/sayfa.php?CILT=4&SAYFA=209&SRC=g%C3%B6z%C3%BCm%C3%BCn%C3%BCn%C3%BCn%C3%BCn](https://hadislerleislam.diyaret.gov.tr/sayfa.php?CILT=4&SAYFA=209&SRC=g%C3%B6z%C3%BCm%C3%BCn%C3%BCn%C3%BCn%C3%BCn%C3%BCn)

²¹ "Ben, O'nun birliğine inanarak yüzümü, gökleri ve yeri yoktan yaratana çevirdim." En'âm Sûresi, 79. ayet.

<https://kuran.diyaret.gov.tr/mushaf/kuran-meal-2/enam-suresi-6/ayet-79/kuran-yolu-meali-5>

²² Hz. Peygamber'in Mîrâç'a çıkmadan önce Kevser suyuyla abdest alışının anlatıldığı, yazmada 4. sayfadaki "Cenâb-ı 'İzzet-i celle celâle..." ifadesiyle başlayan ve 5. sayfadaki "nidâsını ider..." kelimeleriyle son bulan

(Kibleye yönelmek) Pes bundan sonra teveccühü mikdârında Cenâb-ı kuds-i ilâhiye ittulâ' hâsıl idüp ve âsâr-ı azamet ve kudret-i ilâhî ol mertebede şol denlü müyesser olur ki melekiyyât u melekûtiyyâtdan geçüp cem'-i mükevvenât Hazret-i Hakk'ın azamet ve kibriyâsı tecellisinde mahv u muzmahil görür. Öyle olsa mü'min-i musallîye dahi bu makâmda lâzımdır ki külliyyen eşyâlara nazar-ı 'aklıla te'emmül eyleyüp envâ'-ı nebâtât u hayvânât u insândan ve dahi bunlardan gayrı ne var ise meşelâ dere tepe ve sahrâ ve berriyye ve taglar ve deryâlardan yüz çevirmeyüp teveccühünü 'âlem-i bâlâya eyleye andan sonra semâvâtdan ve zümre-i melâ'ikeden ve Sidretü'l-Müntehâ'dan ve anların sükkânından ve 'arş u kürsîden ve cennet ü cehennem ve levh u kalem bil ki on sekiz bin 'âlemden bir dahi anın nazarına nesne gelmeyüp ve envâr-ı azamet-i ilâhî ol musallîye pertev salup mecmû' bu mezkûrât ol nûrun yanında mahv olup şöyle ki kevâkib-i tulû'-ı âfitâbda niçe mahv olur. Böyle müşâhede eyleye.

(Ellerin kaldırmak) Ba'd-ezân tahkîk ü yakîn yönünden iki ellerin kaldırup iki cismânı ardına atup Allâhu ekber deyüp namâza tekbîr ide. Ba'dehu iki elini bağlayup sedd eyleye tâ ki 'âlem-i süflîde ve 'ulvîde olan vesâvis-i nefsanî ve şeytânî ta'arruz-ı rûhânî itmege kâdir olmaya. El-kıssa: Hazret-i Hâce-i 'Âlem Sallallâhu Te'âlâ 'Aleyhi ve Sellem gibi ki [6] kadem-i mübaregini sahra-i Beytü'l-Makdis'den kaldırup Mi'râc'a kodu.

(Ayağını seccâdede berk itmek) Mü'min-i musallî dahi tekbîr-i iftitâhdan sonra kadem-i himmetini mi'râc-ı senâya koyup *sübhâneke Allâhumme ve bi-hamdik ve tebâreke'smük ve te'âlâ ceddük ve lâilâhe gayrük*²³ okuyup kırâ'ate ibtidâ eyleye. Nitekim mi'râc-ı Âdem-i safî 'aleyhisselâm böyle oldu ki Kur'ân-ı Kerîmde *feteleffâ Âdemu min Rabbihu kelimâtin fetâbe aleyhi*²⁴ buyurmuşdur. Bil ki mi'râc-ı melâ'ikedede hemîn bu kelime idi ki *fesebbih hamdi Rabbike*²⁵dir. Pes şek yokdur ki 'urûc-ı heme 'âlemiyân bu kelime-i şerîfe olmuşdur. Nitekim *ve in min şey'in illâ yusebbihu bi-hamdih*²⁶ buyurur.

(Kıyamda ya'nî ayakda durmak) Ba'd-ezân Mi'râc-ı Hazret-i Server-i 'Âlem Sallallâhu 'Aleyhi ve Sellem gibi ki mübarek kademini etbâk-ı semâvâta koyup yedi tabakadaki nefis ve şeytân-ı la'înin dahli ve ta'arruzundan kendüyi mahfûz gördü. Nitekim *ve hufzen min külli şeytânin mârid*²⁷ buyurur.

(E'üzü okumak) Kezâlik Mü'min-i musallî dahi senâdan sonra kadem-i himmeti âsmân-ı ma'ârifeye koyup bu yedi tabakada olan mekâyid ve vesâvis-i şeytândan halâsı olmak için *e'üzü bi-llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm*²⁸ deyüp Hazret-i Server-i Kâ'inât 'aleyhi efdali's-salavât gibi ki etbâk-ı semâvâtdan geçüp behište irişdi ve cinânın kapılarında olan miftâhları feth edüp dâhil-i cinân oldu. Pes imdi ey dervîş evvelki cennetin kapısının miftâhı [7] ma'rifetdir. İkinci miftâhı zikrdır. Üçüncü miftâhı şükürdür. Dördüncü miftâhı recâdır. Beşinci kapının miftâhı havfdır. Altıncı kapının ihlâsıdır. Yedinci kapının miftâhı tazarru' ve du'âdır. Sekizinci kapının miftâhı iktidârdır. Bende-i mü'min dahi çünkü etvâr-ı semâvât bu kalîleyi tayy idüp behişt-i mükâşefeye irişdi ve cennâtın kapılarını görüp ve feth idüp içeriye girmege her kapuya bir miftâh ta'yîn eylemişlerdir.

15 satırlık bu kısım, eksik kelimeler bulunmakla birlikte Yahya Âgâh Efendi'nin *Merâsim-i Usûl-i İkrâr u İlbâs* isimli risalesinin son bölümünde *Nakl-i Risâle-i Sâlikân* notuyla yer almaktadır.

²³ Namaza başlarken okunan Sübhaneke duası.

<https://hadislerleislam.diyaret.gov.tr/sayfa.php?CILT=1&SAYFA=188&SRC=s%C3%BCbhanek>

²⁴ "Bunun üzerine Âdem rabbinden bazı kelimeler aldı (bunlarla tövbe etti)." Bakara Suresi, 37. ayet.

<https://kuran.diyaret.gov.tr/mushaf/kuran-meal-2/bakara-suresi-2/ayet-37/kuran-yolu-meali-5>

²⁵ "Rabbine hamederek şanınin yüceliğini dile getir." Nasr Suresi, 3. ayet.

<https://kuran.diyaret.gov.tr/mushaf/kuran-meal-2/nasr-suresi-110/ayet-1/kuran-yolu-meali-5>

²⁶ "O'nu hamd ile tesbih etmeyen hiçbir şey yoktur." İsrâ Suresi, 44. ayet.

²⁷ "Onu itaatten çıkan her şeytandan koruduk." Saffât Suresi, 7. ayet.

<https://kuran.diyaret.gov.tr/mushaf/kuran-meal-2/saffat-suresi-37/ayet-1/diyaret-isleri-baskanligi-meali1>

²⁸ Kovulmuş Şeytanın şerrinden Allah'a sığınırım.

(Cennet kapularına anahtar uydurmak) Pes imdi benim 'azîzim evvelki kapu ki bâb-ı ma'rifetden mü'min-i musallî anı îmân-ı tahkîk ile feth eyler. İkinci kapu ki zikr idi. Anı kelime-i bi'smillahirrahmani'r-rahîm.²⁹ Üçüncü kapu ki şükr idi anı *El-hamdülillâhi Rabbi'l-âlemîn* ile feth eyler. Dördüncü kapu ki recâdır. Anı *Errahmani'r-rahîm* ile feth eyler. Ve beşinci kapu ki havf idi. Anı *Mâlîki yevmi'd-dîn*. Altıncı kapı ki ihlâs idi. Anı *ıyyâke na'budu ve ıyyâke nesta'în* ile feth eyler. Yedinci kapı ki du'âdır. Anı *ihdina's-sırâte'l-müstakîm* ile feth eyler ve sekizinci kapının miftâhı ki iktidârdır. Mü'min-i musallî ol kapıyı sırâte'llezîne en'amte 'aleyhim gayri'l-magzûbi 'aleyhim ve lâ'd-dâllîn³⁰ kelimât-i şerîfesi ile feth ider.

(Cennet kapularını açmak) Pes imdi ey dervîş asıl namâzdan murâd budur ki *es-salâtü mi'râcu'l-mü'min*³¹ buyrulmuştur. [8] Ve Hak sübhânehu ve te'âlâ *Cennâti'adnîn müfettihtaten lehumu'l-ebvâb*³² deyü buyurmuştur.

(Namâzda zammı sûre ile cennet bağçelerini seyr itmek) Pes bundan sonra cân-ı musallî be-fermân-ı ilâhî *Fakra'u mâ-teyessere mine'l-Kur'ân*³³ deyü Muhammed Sallallâhu Te'âlâ 'Aleyhi ve Sellem gibi bisâtın sûr-ı Kur'ân'da seyr eyleye. Nitekim Hâce-i Âlem Sallallâhu 'Aleyhi ve Sellem bâgîstân-ı cinânda seyr eyledi. Lakin cinânın hiçbir nesnesine meyl idüp anı seyrinden alıkomadı. Kezâlik mü'min-i musallîye dahi lâbüd ve lazımdır. Tilâvet-i kelâm-ı ilâhîden sonra müşâhede-i mütekellimde müteferrik olup be-muktezâ-yı izâ tecellullâhu li-şey'in hudia lehu³⁴ rükû'a varup arkasın iki kat idüp 'azamet-i ilâhîyyeye i'tirâf idüp *sübhâne Rabbiye'l-azîm*³⁵ diye ve tâ'ife-i meşâyh-ı rahamelullah ol tecellîye tecellî-i fi'lî dirler. Hazret-i Server-i Âlem Sallallâhu 'Aleyhi ve Sellem tecellîde nâzır âsâr olup *Allâhümme innê e'üzü bi-afvike min ikâbîke* deyü niyâz eyledi.

(Rükû'a varmak) Ba'd-ez-ân mü'min-i musallî dahi namâz u niyâzında iken tevâzu'la rükû' arz eylediğinde Hazret-i Cenâb-ı İlahîyye'den ber-mûcib-i *men tevâza'a lillâhi refe'ahullâhu*³⁶ mazmûnu üzere girü kıyâma götürür tâ ki istikâmeti ni'metinin şükrünü yerine getürmek için mü'min-i musallî dahi zebân-ı hamdini cereyân itdirüp *seme'allâhu limen hamidedür*. İmdi hamd-i mahmûda vâsıl oldu. Ol musallîye tecellî-i diğer [9] zâhir

²⁹ Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

³⁰ Bu kısımlarda Fatıha Suresi iktibas edilmiştir: "Bismillâhirrahmânirrahîm. Hamd, Âlemlerin Rabbi, Rahmân, Rahîm, hesap ve ceza gününün (ahiret ününün) maliki Allah'a mahsustur. (Allah'ım)! Yalnız ssana ibadet ederiz ve yalnız senden yardım dileriz. Bizi doğru yola, kendilerine nimet verdiklerinin yoluna ilet; gazaba uğrayanlarınkine ve sapıklarınkine değil."

<https://kuran.diyaret.gov.tr/mushaf/kuran-meal-2/fatiha-suresi-1/ayet-1/kuran-yolu-meali-5>

"Hamd, Âlemlerin Rabbi, Rahmân, Rahîm, hesap ve ceza gününün (ahiret gününün) maliki Allah'a mahsustur. (Allah'ım)! Yalnız sana ibadet ederiz ve yalnız senden yardım dileriz. Bizi doğru yola, kendilerine nimet verdiklerinin yoluna ilet; gazaba uğrayanlarınkine ve sapıklarınkine değil."

<https://kuran.diyaret.gov.tr/mushaf/kuran-meal-2/fatiha-suresi-1/ayet-1/diyaret-isleri-baskanligi-meali-1>

³¹ Yılmaz, Mehmet, *Kültürümüzde Ayet ve Hadisler*, 598.

"Namaz müminin miracıdır." (Suyutî, Şerhu Sünen-i İbn Mâce, s, 313)

³² "Kapıları kendilerine açılmış olarak Adn cennetleri vardır." Sad Suresi, 50. ayet.

<https://kuran.diyaret.gov.tr/mushaf/kuran-meal-2/sad-suresi-38/ayet-50/diyaret-isleri-baskanligi-meali-1>

³³ "... Artık Kur'an'dan kolayınıza geleni okuyun." Müzzemmil Suresi, 20. ayet

<https://kuran.diyaret.gov.tr/mushaf/kuran-meal-2/muzzemmil-suresi-73/ayet-20/diyaret-isleri-baskanligi-meali-1>

³⁴ Allah bir şeyi gösterdiğinde/belirttiğinde ona uydu/boyun eğdi.

³⁵ "Ey büyük Allah'ım seni (tüm noksanlardan) tenzih ederim."

<http://lugatim.com/s/SUPH%C3%82NALLAH>

³⁶ Ebû Hüreyre'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur: "...Allah için tevazu gösteren kişiyi Allah ancak yüceltir." (M6592 Müslim, Birr, 69). "Kim Allah için tevazu gösterirse Allah onu yüceltir." Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ*, C. 3, 588.

olur ki ana tecellî-i sıfât dirler. Kemâ kâle'n-nebiyyi 'aleyhisselâm İzâ kâle'l-'abdu semi'allâhu limen hamide nazarallâhu ileyhi bi-nazari'r-rahme.³⁷

(Rükû'dan secdeye varmak) Pes bu nazar-ı rahmet tecellî-i sıfâtdan 'ibâretidir. Bundan sonra musallî dahi ziyâde huşû' ve huzû'la secdedür. Ancılayın ki tecellî-i fi'lî ki rükû' mukâbelesinde olmuş idi. Bu ma'nâ idi ki Hazret-i Resûl-i Ekrem Sallallâhu 'Aleyhi ve Sellem bunu izhâr idüp didi ki: "E'ûzü bi-rızâke min sahatık."³⁸ Çünkü başını secdeden kaldıra tecellî-i diğer ki tecellî-i zâtdan 'ibâretidir. Ol vârid olur. Bu tecellî kemâl-i karîneden kinâyettir ki şöhre-i meskenettir. Nitekim *vescud v'akterib*³⁹ buyurur ve bu mertebe sâliklerin bülen-i makâmıdır ve bunda bir dakîka vardır ve budur ki tecellî-i sıfât mabeyninde tefâvüt vardır. Biri rükû' ve biri sücûddür. Fe'emmâ (ikinci secde). Çünkü zât ile sıfât beyninde imtiyâz olmadığı gibi kezâlik iki tecellîde dahi imtiyâz yoktur. Süret yönünden nitekim sürette iki secde birbiriyle yegrekdir. Fe'emmâ ma'nâ yönünden tefâvüt çokdur ve bu esrâr sana ol vakt zâhir ü 'ayân olur ki bu ef'âlin setri sana keşf ola. Nitekim Server-i Kâ'inât 'aleyhi efdali's-salavât e'ûzü bike minke⁴⁰ buyurdu. Egerçi zâhirde iki hatâ bile bir minvâl üzeredir. Ammâ muhibbü'l-ma'nâ tefâvüt. Kâffe hitâbun bike tâ kâffe minke [10] a'lâ-yı 'aliyyînden esfelü's-sâfilîn kadardır. Geldik imdi ey dervîş bundan sonra ma'lûm ola ki çün Mi'râc-ı Hazret-i Resûl Sallallâhu 'Aleyhi ve Sellem hem rûh ile hem cesed ile idi. Kezâlik iki rek'at namâz-ı mefrûzada dahi bu ma'nâ hâsıdır. Meşelâ evvelki rek'at cismin mi'râc-ı mukâbelesindedir. İkinci rek'at mi'râc-ı rûh mukâbelesindedir. Pes imdi benim 'azîzim çünkü mi'râc-ı eşbâh (eşbâh: [...] cisimler, cesedler, vücûdlar, ervah, rûhlar, cânlar) ve ervâh-ı mü'min-i musallîye müyesser oldu. Bu kere mü'min-i musallîye vâcib oldu ki Hak Celle ve 'Ulâ Hazreti'ne şenâ eyleye. Nitekim Hazret-i Resûl-i 'Âlem Sallallâhu 'Aleyhi ve Sellem Hazretleri makâm-ı *denâ fetedennâ*⁴¹ mekân-ı *kâbe kavseyni ev-ednâ*⁴²da Hak Sübhâne ve Te'âlâ Hazretleri'nin şenâsına mübâderet gösterüp ve Hazret-i Cenâb-ı İlahiyye'ye 'arz-ı senâ eyleyüp *Ettehiyyâtü lillâhi ve's-salâvâtü ve't-tayyibât*⁴³ didi. Pes sâ'ir mü'minîn dahi bu şenâ ile me'mûr oldu ve çünkü bu ebvâb-ı muğlaka (muğlak: Kapalı ve kapanmış olan kapı) feth ve derecât-ı müte'âliye kadem-i şerîf-i Hazret-i Muhammediyye ile müyesser eyledi. Lâbüd rûh-i pür-fütûh-ı Muhammediyye'ye cevâb 'arz olunması lâzım gelmegin Cenâb-ı İlahiyye'den dahi hitâb-ı 'izzet olup *Esselâmü 'aleyke eyyühennebiyyü ve rahmetullâhi ve berekâtuhu*⁴⁴ nidâsı geldi. Pes çünkü Hazret-i Hâce-i 'Âlem Sallallâhu 'Aleyhi ve Sellem dahi Cenâb-ı [11] Hazret-i Ahadiyyet'den bu minvâl üzere selâm ve kelâm istimâ' itdi. Ol dahi *Esselâmü 'aleynâ ve 'alâ 'ibâdillâhi's-sâlihîn*⁴⁵ deyü cevâb virdi. Pes imdi mü'min-i musallî bu makâma ol Hazret'in vâsıtasıyla irişdi. Burada gûyâ musallîye bir sâ'il su'âl

³⁷ Peygamberimizin (Allah'ın selamı üzerine olsun) söylediği gibi, "Eğer bir kul 'Allah kendisine hamdedenleri iştir' derse, Allah ona merhamet nazarıyla bakar."

³⁸ (Allah'ım)! Gazabından rızana sığınırım.

³⁹ "... Secde et ve Rabbine yaklaş." Alâk Sûresi, 19. ayet.

<https://kuran.diyaret.gov.tr/mushaf/kuran-meal-2/alak-suresi-96/ayet-1/diyaret-isleri-baskanligi-meali-1>

⁴⁰ "Senden sana sığınırım." M1090 Müslim, Salât, 222.

<https://hadislerleislam.diyaret.gov.tr/sayfa.php?CILT=1&SAYFA=161&SRC=sana%20s%C4%B1%C4%9F%C4%B1n%C4%B1r%C4%B1m>

⁴¹ "Sonra (ona) yaklaştı derken sarkıp daha da yakın oldu." Necm Sûresi, 8. ayet.

<https://kuran.diyaret.gov.tr/mushaf/kuran-meal-2/necm-suresi-53/ayet-1/diyaret-isleri-baskanligi-meali-1>

⁴² "(Peygambere olan mesafesi) iki yay aralığı kadar, yahut daha az oldu." Necm Sûresi, 9. ayet.

<https://kuran.diyaret.gov.tr/mushaf/kuran-meal-2/necm-suresi-53/ayet-1/diyaret-isleri-baskanligi-meali-1>

⁴³ "Her türlü kavli, bedeni ve mali ibadetler Allah'a mahsustur." <https://tecvit.org/tahiyat-duasi-ettehiyyatu-arapca-okunusu-ve-anlami/>; Namazın son rekâtında yapılan oturuş sırasında okunan dua.

⁴⁴ "Ey şanı yüce Peygamber, selam ve Allah'ın rahmetiyle bereketleri senin üzerine olsun."

<https://tecvit.org/tahiyat-duasi-ettehiyyatu-arapca-okunusu-ve-anlami/>

⁴⁵ Selam bize ve Allah'ın salih kullarına olsun.

idüp eyder ki ey musallî bu derecât-ı ‘aliyyeye ne ‘amel ile duhûl ve bu makâm-ı seniyyeye kimin vâsıtasıyla vusûl müyesser oldu. Musallî dahi gûyâ sâ’ile cevâb virüp eydür ki be-devlet-i Eşhedü enlâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden ‘abduhu ve rusûluhu deyüp ba‘dehu sâ’il-i dîger eydür ki bu Seyyid-i Kevneyn ve resûlü’t-telkîn berk-i hâtif gibi turfetü’l-‘ayn içre nâhiyye-i Ümmü’l-Kurâ’dan Mescid-i Aksâ’ya irişdi ve sanavber-misâl münbit Mescid-i Aksâ’dan nihâyet semâvât-ı a’lâya *Ke-şeceretin tayyibetin asluhâ şâbitu ve fer‘uhâ fi’s-semâ’i*⁴⁶ başı çekdi ve sadr-ı Sidre’den meyve-i şive-i *fekâne kâbe kavseyin ev ednâ*⁴⁷ ya per ü bâl-i *Sübhânellezi esrâ*⁴⁸ ile uçdu ve çün hezâr destan (u) hezâr dâstân ile *fevâhâ ilâ ‘abdîhi mâ evhâ*⁴⁹ [...] nâz u niyâzla zârlıklar eyleyüp bu reftâr ile tekellüm eyledi ve vâdî-i talebde tek ü pû ve maksad-ı hakîkiyyeyi cüst (ü) cû eyledi. - Şi’r- Ey bülbül-i gülzâr-ı [12] ma‘ânî ki toyî/Ey mahrem-i esrâr-ı nihânî ki toyî/Her kesî ki nişân-ı düst-ı men cüst u neyâfet/Hem ez to beyâ bedân nişânî ki toyî. Hâsıl-ı Kelâm gûyâ sâ’il su’âl idüp eydür ki böyle bir seyyid-i pesendide ve buncalayın nûr-ı her dü dide ey misafir-i mi‘râc-ı *Es-salâtü mi‘râcü’l-mü’min* ne hediye ve [...] gibi ‘atiyye gönderdik. Mü‘min-i musallî dahi salavâta teşbih eyleyüp eydür ki *Allâhumme salli ‘alâ Muhammedin ve ‘alâ âlihi Muhammed* pes girüp sâ’il su’âl idüp eydür ki be-şeref-i mutâba‘at in Hâce Sallallâhu ‘Aleyhi ve Sellem da‘vet-i Halîl (ü) Celîl ‘Aleyhisselâm müyesser oldu ki senden ötürü olan Hazret su’âl idüp *Rabbenâ veb‘âs fihim resûlâ*⁵⁰ didi pes imdi ey musallî ol du‘ânın cezâsı ve mukâbelesinde olan murâdının istid‘âsı nedir? Musallî dahi cevâb virüp eydür ki *Kemâ salleyte ve sellemte ve bâreket ‘alâ İbrâhîme ve ‘alâ âli İbrâhîm fi’l-‘âlemîn Rabbenâ inneke hamîdün mecîd* ve bundan sonra Hâce-i ‘Âlem Sallallâhu Te‘âlâ ‘Aleyhi ve sellem ol bârgâh-ı ‘âlî makâmında temekkün buldu ve Hazret-i Celâl-i Ahadiyyet‘den [...] ve eşfa‘-ı teşfa‘ hitâbıyla müşerref olduysa ol Hazret dahi Cenâb-ı Kibriyâ-yı ‘Azamet‘den ümmetinin yarlıganmasın taleb ider. Pes imdi bu mertebede musallîye dahi lazımdır ki senâ vü du‘âdan sonra magfiret-i müsellemin ü müsellemtâ taleb eyleye ve mevâ‘id-i hâsdan [13] erbâb-ı ihtisâsı için zerre-i muhabbet ve ihlâsı getüre. Tâ tahkîk-i ma‘nâ-yı *Ette‘azîmi li-emrillâh ve eşşefekahu ‘alâ halkullâh* götürmüş. Lâcerem vâcib olur ki musallî dahi bu du‘â ve istigfara akdâm eyleye. *Allâhümmagfirî ve li-vâlideyyi ve li-cem‘i’l-mü‘minîne ve ‘l-mü‘minâti ve ‘l-nüslimîne ve ‘l-müslimât el-ahyâ ü minhüm ve ‘l-embvâtü bi-rahmetike yâ erhame‘r-râhimîn*. Ba‘d-ez-ân Hazret-i Server-i ‘Âlem Sallallâhu Te‘âlâ ‘Aleyhi ve Sellem tertîb-i hizmeti yirine getirüp mühimmât-ı ümmeti itmâme irişdirmeklige cem‘iyyet-i hâtır tahsîl eyledi. Mi‘râc-ı şerîfden inmiş lâzım geldikde evvela zümre-i melâ‘ikeden ‘ubûr eylediginde anlara selâm virüp andan sonra ashâb-ı kirâma mülâkî olduğunda selâm virmişdir. Kezâlik musallî dahi mi‘râcdan hîn-i ferâgatında ol melâ‘ike ki sâg tarafındadır. Selâm virüp namâzın tamam ide. Nitekim *tahrîmhâ’t-tekbîr ve tahlîlhâ’t-teslîm* buyurmuşlardır. Pes imdi benim rûhum *Es-salâtü mi‘râcü’l-mü‘min* hadîs-i şerîfinin ma‘nâ-yı latîfi ve fehevâ-yı şerîfi böyledir. Pes imdi sen

⁴⁶ “Görmedin mi Allah güzel bir sözü nasıl misal getirdi? (Güzel bir söz), kökü sağlam, dalları göğe yükselen bir ağaç gibidir.” İbrâhim Sûresi, 24. ayet.

<https://kuran.diyanet.gov.tr/mushaf/kuran-meal-2/ibrahim-suresi-14/ayet-24/diyanet-isleri-baskanligi-meali-1>

⁴⁷ “(Peygambere olan mesafesi) iki yay aralığı kadar, yahut daha az oldu.” Necm Sûresi, 9. ayet.

<https://kuran.diyanet.gov.tr/mushaf/kuran-meal-2/necm-suresi-53/ayet-1/diyanet-isleri-baskanligi-meali-1>

⁴⁸ “Bir gece, kendisine bazı âyetlerimizi gösterelim diye kulunu Mescid-i Harâm’dan çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksâ’ya götüren Allah eksikliklerden münezzehtir. O, gerçekten her şeyi iştirmektedir.” İsrâ Sûresi, 1. ayet.

⁴⁹ “Böylece Allah kuluna vahyedeceğini vahyetti.” Necm Sûresi, 10. ayet.

<https://kuran.diyanet.gov.tr/mushaf/kuran-meal-2/necm-suresi-53/ayet-1/diyanet-isleri-baskanligi-meali-1>

⁵⁰ “Rabbimiz! İçlerinden onlara bir peygamber gönder...” Bakara Sûresi, 129. ayet.

<https://kuran.diyanet.gov.tr/mushaf/kuran-meal-2/bakara-suresi-2/ayet-129/diyanet-isleri-baskanligi-meali-1>

dahî cidd ü cehd ile ola ki cemî'-i 'ömrinde bu beyân olan vech üzere bârî iki rek'at namâz kılmaga kâdir olasın. Tâ ki sen dahi Mi'râc-ı Muhammediyye'den bühre-yâb ve hisse-dâr olasın. İnşâallâh vemâ tevfikî illâ billâh [14] ve bi-'inâyetullâhu ve bi-'inâyetü Resûlullâh Sallalâhu Te'âlâ 'Aleyhi ve Sellem ve âlihi ecma'in.

27 Rebî'ülevvel Sene 1324

Mürşidim Yahyâ Âgâh İslâmbolî Hazretlerinden ahz şode

Harrerehu'l-fakîr Cemâleddîn bin 'Ali Konya-Aksarâyî be-tarîk-i Nakşibendiyyi'l-Kâdirî bende-i dergâh-ı Erdi Baba kurb-i Haseki 'an Âsitâne-i 'aliyye gafarallâhu'z-zünûbehu

Âmîn

Kaynakça

Ahterî Mustafa Efendi (Haz. Ahmet Kırkkılıç ve Yusuf Sancak) (2017). *Ahterî-yi Kebîr*. Ankara Türk Dil Kurumu Yayınları.

Aksoy, Ö. (2018). İlhamî Baba Jepçevî'nin Türkçe Namaz Risalesi: Tuhfetü'l-Musallin ve Zübdetü'l-Haşîin, *ETÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (ETÜSBED)*, III(6), 169-191.

Cebecioğlu, E. (2014). *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*. Ankara: Otto Yayınları.

Cüre, İ. (2020). Osmanlı'nın Nadir Tarikatlarından Zenbûriyye ve Şeyh Yahya Âgâh Efendi'nin Üç Eseri. *Külliyat Osmanlı Araştırmaları Dergisi*. 12, 1-13.

Dehhuda, *Lugatname*.

Dinî Kavramlar Sözlüğü. (Haz. İsmail Karagöz vd). (2017). Ankara: DİB Yayınları.

Diyanet İşleri Başkanlığı, *Kur'an-ı Kerim*: <https://kuran.diyanet.gov.tr/> [Erişim tarihi 10.04.2023].

Diyanet İşleri Başkanlığı Kur'an-ı Kerim Tefsiri: <https://kuran.diyanet.gov.tr/mushaf/kuran-tefsir-1/fatiha-suresi-1/ayet-1/diyanet-isleri-baskanligi-meali-1> [Erişim tarihi 10.04.2023].

Gökcan, M. (2016). Havf ve Recâ (Korku ve Ümit) Dengesi. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 16(2), 174.

Güven, Ö. (2022). Millet Kütüphanesi Numara 24/5'te Yer Alan Namaz Konulu Risale Üzerinde Bir Dil İncelemesi. *The Journal of Turkic Language and Literature Surveys (TULLIS)*, 7(3).

Güzel, B. (2020). Eski Anadolu Türkçesi Dönemine Ait Manzum Bir Namaz Risalesi. *Osmanlı Mirası Araştırmaları Dergisi*, 7(17), 23-68.

Hadislerle İslam: <https://hadislerleislam.diyanet.gov.tr/> [Erişim tarihi 10.04.2023].

Hasan Nazîf Dede (Haz. Kemal Kahramanoğlu). *Nazîf-i Melevî Divançesi*. Konya: Tablet Kitabevi.

İşık, E. (1995). Fâtihâ Sûresi. *TDVakfî İslam Ansiklopedisi*. (C. 1, s. 252-254). İstanbul: TDV Yayınları.

İsmâil b. Muhammed el-Aclûnî (çev. Mustafa Genç). *Keşfü'l-Hafâ Halk Arasındaki Rivayetlerin İlmî Değeri*. İstanbul: Beka Yayınları, 2019.

Koçu, R. E. (1958). *İstanbul Ansiklopedisi*. Neşriyat Kollektif Şirketi.

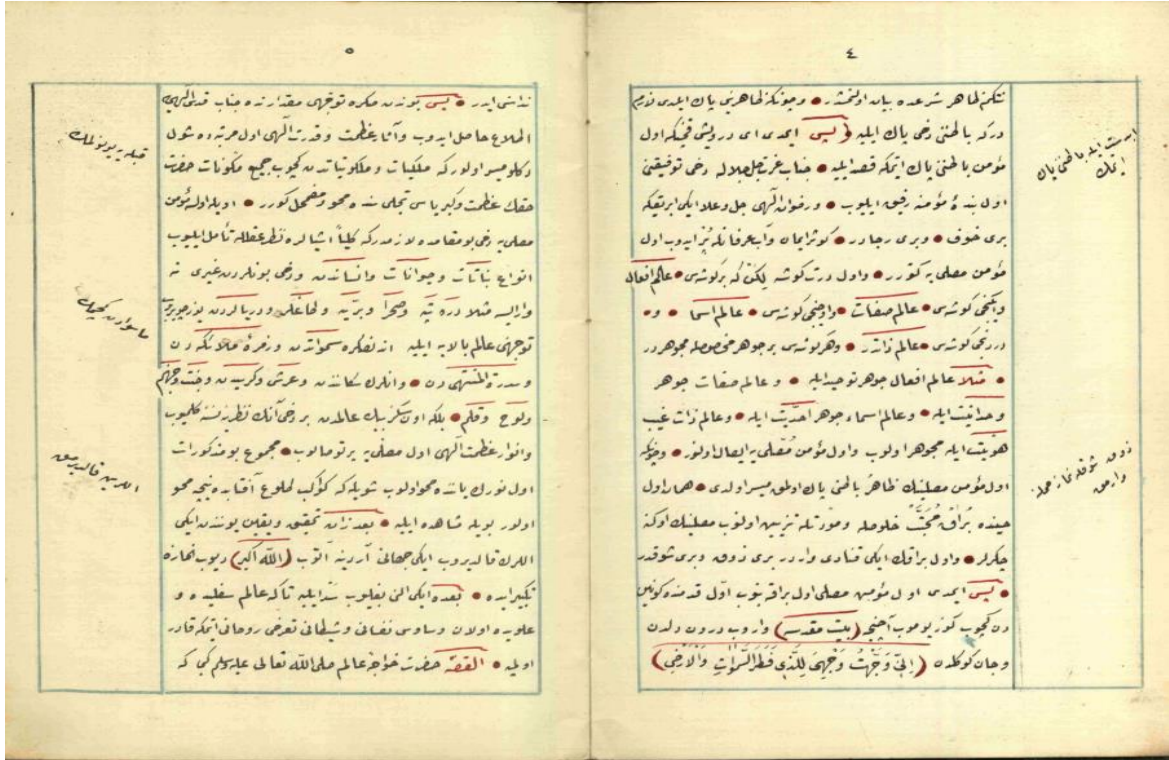
Kubbealtı Lugati: <http://lugatim.com/> [Erişim tarihi 10.04.2023].

- LEHÇEDİZ Tanıklı Türkçe Sözlük - Tarih ve Edebiyat Metinleri Bağlamı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü: <https://lehcediz.com/> [Erişim tarihi 12.04.2023].
- Mi'râc-ı Sâlihân, Milli Kütüphane Adnan Ötügen İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu, 06 Hk 4037.
- Nazik, S. (2015). *Klasik Türk Şiirinde Cennet ve Cehennem*. Elâzığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Parlatır, İ. (2017). *Açıklamalı İslami Terimler Sözlüğü*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Süer, F. R. (2017). Sa'dî Efendi'nin Es'ile-i Sûfî Ecvibe-i Sa'dî Adlı Namaz Risalesi. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 18, 467-502.
- Şentürk, A.A. (2017). *Osmanlı Şiiri Kılavuzu*. C. 2, İstanbul: OSEDAM.
- Tanyıldız, A. (2013). Süleymaniye Kütüphanesi'ndeki 1211 Numaralı Na't ve Mi'râciyye Mecmûası. *International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(1).
- Tosun, N. (2018). *Nakşibendiyye ile Kâdiriyye Arasında Bir Tarikat: Zenbûriyye'nin Kısa Tarihi. Osmanlı'da İlm-i Tasavvuf*. İstanbul: İsar Yayınları.
- Türk, İ. (2009). *Tasavvuf Düşüncesinde İbadetlerin İç Anlamı*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Türk Tarih Kurumu Tarih Çevirme Kılavuzu*: <https://www.ttk.gov.tr/tarih-cevirme-kilavuzu/> [Erişim tarihi 19.04.2023].
- Uludağ, S. (2012). *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Kabalcı Yayıncılık.
- Ünverdi, M. (2012). Kur'an'da Aklın İşlevselliği ve Tahkiki İmanın İmkânı. *Diyanet İlmî Dergi*, 48, 59-74.
- Yahyâ Âgâh b. Sâlih el-İstânbûlî (Haz. Yunus Emre Özer), (2020). *Tarîkatlarda Merâsimler - Nakşibendiyye, Kâdiriyye, Zenbûriyye*- İstanbul: İnsan Yayınları.
- Yahyâ Âgâh b. Sâlih el-İstânbûlî (Haz. M. Serhan Tayşi - Ülker Aytekin), (2002). *Tarikat Kıyafetlerinde Sembolizm Mecmû'atü'z-Zarâ'if Sandûkatü'l-Ma'ârif*. İstanbul: Ocak Yayıncılık.
- Yazar, S. (2019). Mehmed Sâdik Erzincânî. *TDVakfı İslam Ansiklopedisi*. (C. Ek-2, s. 232-233). Ankara: TDV Yayınları.
- Yılmaz, M. (2013). *Kültürümüzde Ayetler ve Hadisler*. İstanbul: Kesit Yayınları.

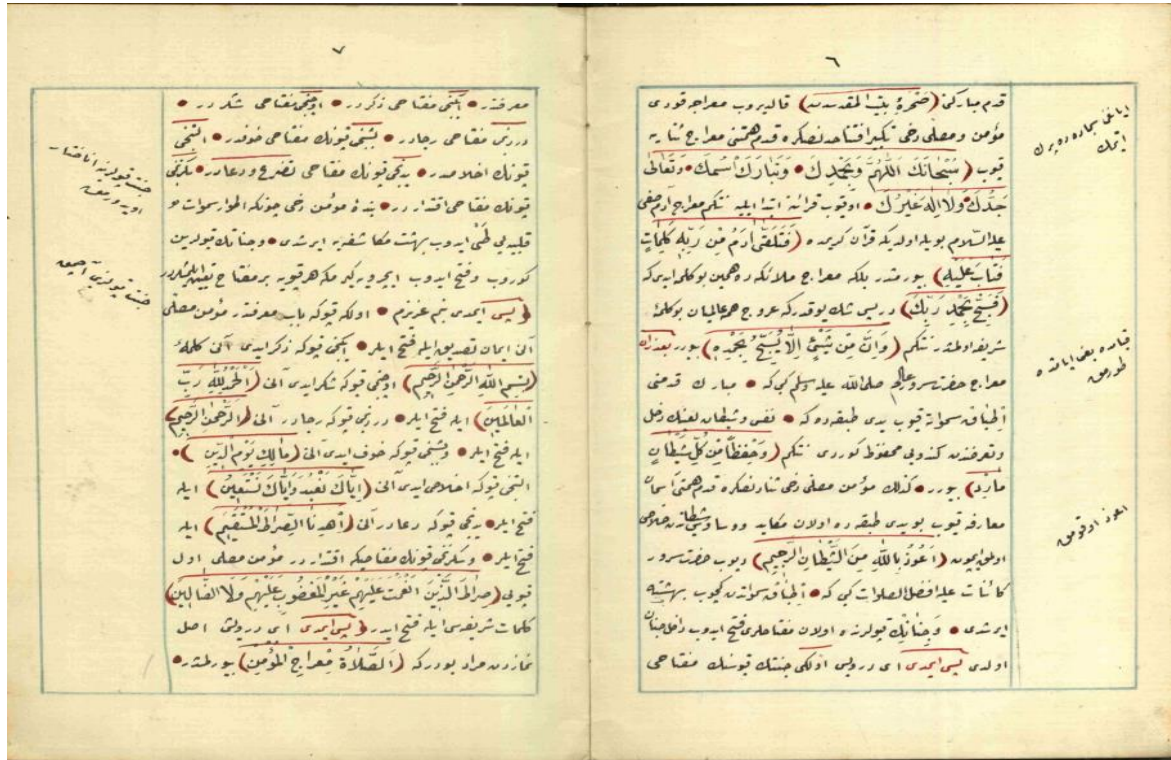
Ek 1: Mi'râc-ı Sâlihân, Milli Kütüphane Adnan Ötügen İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu, 06 Hk 4037, s. 2-3.

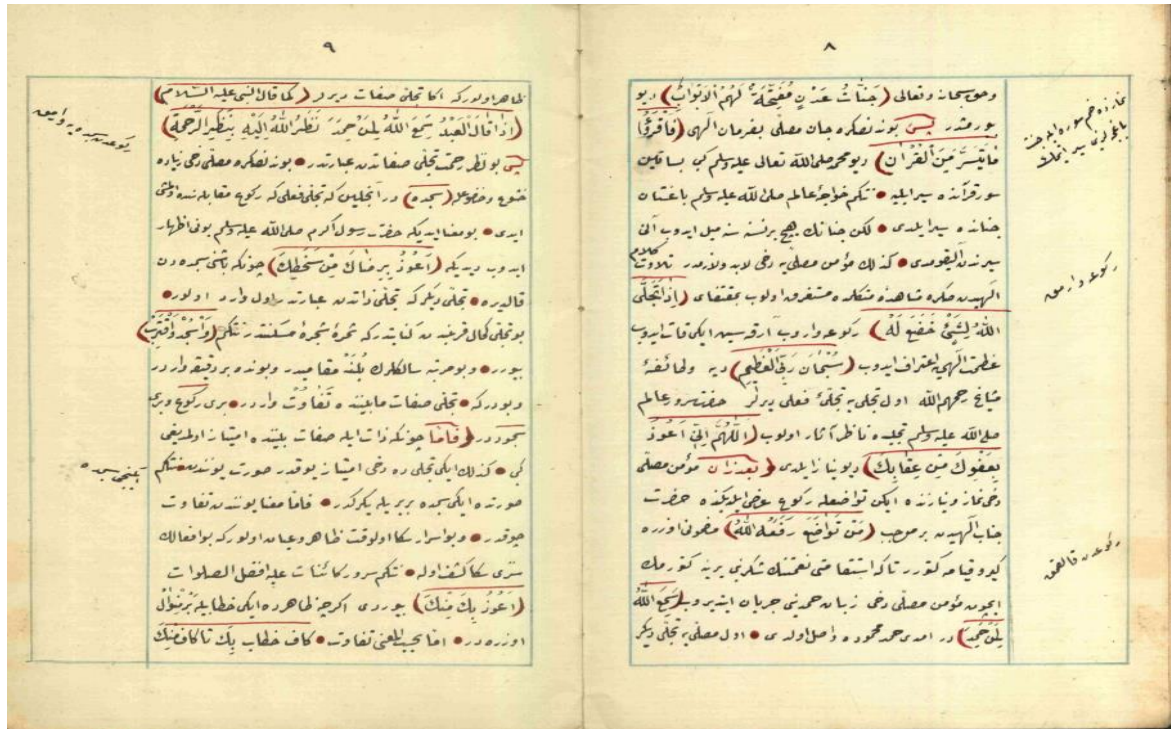
Ek 2: Mi'râc-ı Sâlihân, Milli Kütüphane Adnan Ötügen İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu, 06 Hk 4037, s. 4-5.

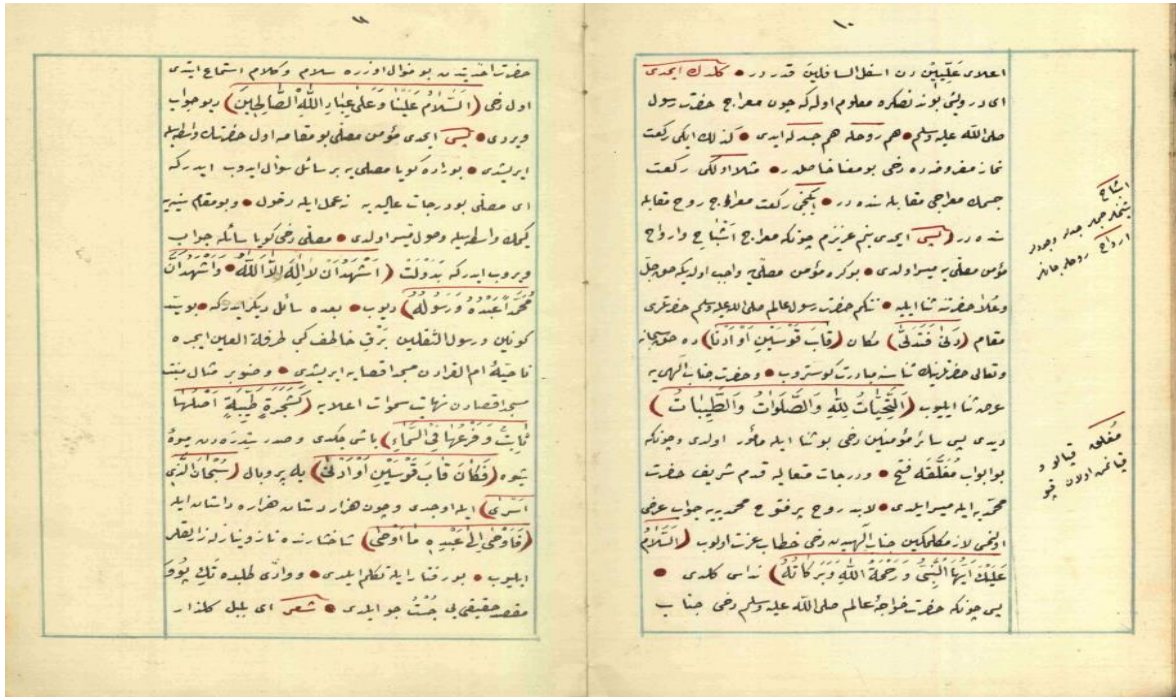
Ek 3: Mi'râc-ı Sâlihân, Milli Kütüphane Adnan Ötügen İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu, 06 Hk 4037, s. 6-7.

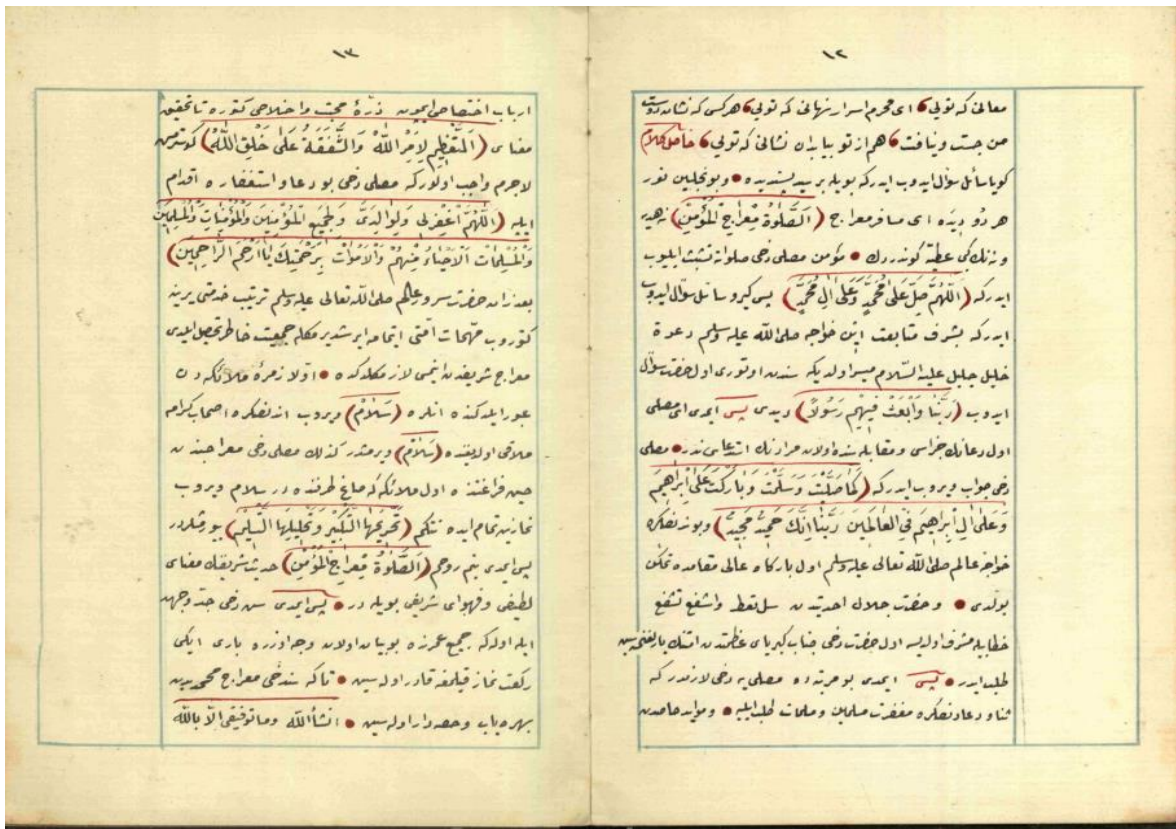
Ek 4: Mi'râc-ı Sâlihân, Milli Kütüphane Adnan Ötügen İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu, 06 Hk 4037, s.8-9.

Ek 5: Mi'râc-ı Sâlihân, Milli Kütüphane Adnan Ötügen İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu, 06 Hk 4037, s. 10-11.

Ek 6: Mi'râc-ı Sâlihân, Milli Kütüphane Adnan Ötügen İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu, 06 Hk 4037, s. 12-13.

Ek 7: *Mi'râc-ı Sâlihân*, Milli Kütüphane Adnan Ötügen İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu, 06 Hk 4037, s. 14.

